

ITÄMEREN ALUEEN MILITARISOINTI

Dr. Horst Leps

Cooperation Committee of the Peace Movement Schleswig-Holstein

käännös: Ulla Klötzer, Naiset Rauhan Puolesta

09.10.2020

Inhaltsverzeichnis

1. Johdanto	2
2. Itämeren militarisointi	4
3. Alue – Itämeri/Baltian maat	8
3.1. Poliittinen rakenne	8
3.2. Sotilaallinen vastakkainasettelu	10
3.2.1. Baltiassa	13
3.2.2. Itämeren alueella	13
3.2.2.1 Saksan laivasto	14
3.2.2.2 Muut länsimaiset merivoimat	18
3.2.2.3 Saksan ilmavoimat – Luftwaffe	19
3.2.2.4 Venäjän merivoimat	19
4. Millainen sota se voisi olla?	22
4.1. Kaliningradin alue	23
4.2. Suwałkin käytävä	31
5. Poliittiset vaihtoehdot	38
5.1. Vetäytyminen – asevalvonta – tarkastuksia	38
5.2. Rauhanliikkeen tehtävät/päämäärät	42
6. Lähdeluettelo	43

Dr. Horst Leps
Elersweg 17
D-22395 Hamburg
horstleps@gmx.de

1. Johdanto

Itämeren jännitealue

Ote Yhdysvaltain huippupoliitikkojen tekstistä:

Vuonna 2020: Venäjän armeija järjestää laajan harjoituksen Itämeren rannikolla Venäjän erillisalueella sijaitsevassa Kaliningradissa, joka rajoittuu Naton jäsenmaihin Liettuaan ja Puolaan. Läntisen sotilasliiton tarkkailulentokone ylittää vahingossa Venäjän ilmatilan, ja se ammutaan alas pinta-ilmaohjuksella. Nato lähettää ilmajoukkoja ja taistelualuksia alueelle. Molemmat osapuolet varoittavat harkitsevansa ydinaseiden käyttöä, jos niiden elintärkeät edut ovat vaarassa.

(Moniz / Nunn 2019)

Tällaisia skenaarioita tuskin tunnetaan Saksassa. Itämeren tilanteesta aiheutuvaa vaaraa – ei vain rauhalle, vaan jopa Euroopan eloonjäämiselle – ei oteta huomioon. Tästä

syystä Itämeren alueen poliittiset ja sotilaalliset olosuhteet kuvataan ja dokumentoidaan tässä tekstissä. Teksti käsittelee ellipsin muotoista Itämeren aluetta sekä itään rajoittuvaa mannerta keskittyen kahteen Itämeren reunalla sijaitsevaan Venäjän alueeseen, Kaliningradiin ja Pietariin, näiden kaupunkien välisiin Baltian maihin sekä naapurivaltioihin Puolaan, Valko-Venäjään ja Suomeen. Venäjän käyttäytymiseen viitaten länsimaat ovat Walesissa (2014) ja Varsovassa (2016) pidetyistä Naton huippukokouksista lähtien toteuttaneet massiivisen uudelleenvarustelun tällä alueella. Tämän tekstin tarkoituksena on tarkastella,

- mistä valmistelut koostuvat
- mihin tulevaisuuden sotakuvaan ne perustuvat
- mitkä poliittiset vaihtoehdot ovat mahdollisia ja
- mitä johtopäätöksiä voidaan tehdä rauhanliikkeestä ja sen poliittisista kampanjoista.

Koska tämä on aihe, jota tuskin käsitellään julkisesti, tekstissä on paljon lainauksia. Siten lukijat voivat muodostaa oman käsityksensä, ainakin heidän pitäisi saada virikkeitä omiin kysymyksiinsä.

2. Itämeren militarisointi

Laivaston amiraali Christian Bock, Saksan laivaston Operation Flotilla 1:n (Itämeri) komentaja, ilmoitti tarkalleen "Kiel International Seapower Symposium 2019" -tapahtumassa:

Mikään Euroopan alue ei ole yhtä militarisoitunut kuin Itämeren alue, jossa Nato, EU ja Venäjä toimivat lähellä toisiaan. Saksan ja Naton puolustuksen elpymisen myötä Itämeren alue, joka toimii linkkinä itäisiin Nato-kumppaneihin, on jälleen Saksan merivoimien meripuolustuksen keskipiste.
(Stockfisch, 9/2019: 31)

Merle Weber Tübingenin militarisointitietokeskuksesta (Tübinger Informationsstelle Militarisierung) kuvaa tilanteen historiallista taustaa:

Sotilaalliset rakenteet Itämeren ympärillä Lännen ja Venäjän suhteiden kärjistymisen myötä on viime vuosina tapahtunut alueen laaja militarisointiprosessi. Ensimmäisestä militaarisen toiminnan elvyttämisen askeleesta, Naton valmiusohjelmasta (Readiness Action Plan), päätettiin vuonna 2014 Naton huippukokouksessa Walesissa, ja se myös toteutettiin. Nato lisäsi sotilaallista läsnäoloaan sotaharjoitusten muodossa Itämeren alla, päällä ja yllä. Lisäksi Naton "toiminnan joukkoja" (NATO Response Force) nostettiin 13 000:sta 40 000:een sotilaaseen, mikä edustaa 300 prosentin kasvua. Tämä joukkorakenne voidaan ottaa käyttöön maailmanlaajuisesti 5–30 päivässä, mikä tekee siitä Naton nopean toiminnan joukot (NATO Rapid Response Force). Joukkoja ei kuitenkaan vain laajennettu, myös sisäistä rakennetta uudistettiin. Yhteisten erittäin nopean toiminnan joukkojen (Very High Readiness Joint Task Force, VJTF) kanssa, puhekielessä Spearhead, Naton nopean toiminnan joukoissa on nyt olemassa alaorganisaatio, joka voidaan siirtää entistä nopeammin eri toiminta-alueille. Siirtymän helpottamiseksi, ja ennen kaikkea Spearhead-sotilaiden siirtämisen helpottamiseksi, mahdollisissa sijoitusmaissa on myös Nato-joukkojen integrointiyksiköitä (NATO Force Integration Units). Heidän tehtävänä on järjestää sijoitusmaihin tuleville Nato-joukoille nopea orientoituminen sekä rakentaa tukiverkostot paikan päälle. Valmiusohjelman mukaan Eurooppaan päätettiin perustaa kahdeksan tällaista telakka-asemaa, joista neljä Itämeren alueelle (Puola ja Baltian maat). Lisäksi Naton pysyviä merivoimia (Standing Naval Forces) laajennettiin. Ensimmäisenä askeleena Nato on lisännyt läsnäoloaan Itämeren alueella, lisännyt vahvistusjoukkoja ja lyhentänyt niiden uudelleensijoittamisaikoja sekä perustanut rakenteita Venäjän rajalle vastaanottamaan tätä vahvistusta.

Läsnäoloa lisättiin (Enhanced Forward Presence) seuraavassa Naton huippukokouksessa Varsovassa vuonna 2016. Tällä ohjelmalla Naton läsnäolo itäreunalla vahvistui rajusti. Puolassa ja kolmessa Baltian maassa on kussakin yksi pataljoona, joissa yhteensä on 4000 Naton sotilasta sijoitettuna itäreunalle (li-

säksi alueella on Yhdysvaltojen kahdenvälisesti sijoitettuja joukkoja osana eurooppalaista pelotealoitetta; European Deterrence Initiative). Sotilaat kiertävät, mutta se ei kuitenkaan muuta sitä tosiasiaa, että sotilasliitto on sijoittanut pysyvästi joukkonsa aivan Venäjän rajalla, mikä on laitonta Naton ja Venäjän perusasiakirjan (Founding Act) mukaan.

Kolmas kierros: Naton huippukokouksessa Brysselissä 2018, hyväksyttiin Naton valmiusaloite (Readiness Initiative), tunnettu myös lyhennelmällä "4×30". Vuonna 2020 on 30 lentolaivuetta, 30 sota-alusta ja 30 jalkaväkijoukkoa (enintään 36 000 sotilasta) sekä näiden tukijoukkoja valmiina käytettäväksi 30 päivän kuluessa tai nopeammin. Lisäksi päätettiin Saksan Ulmin logistiikkakomentokeskuksesta, jonka tehtävänä on organisoida nopeita kuljetuksia "Eurooppaan, Euroopan halki ja Euroopasta", ts. ennen kaikkea sujuvaa joukkojen ja tarvikkeiden siirtoa Itä-Eurooppaan. Mahdollisessa Venäjän kanssa käydyssä konfliktissa tämä tarkoittaa: 3–5 päivässä Spearhead on paikalla ja integroidaan integrointiyksiköiden toimesta, 30 päivässä loput Naton toiminnan joukot ovat paikalla ja sen jälkeen valmiusaloitteen 3×30. Huomautuksena mainittakoon Itämeren alueesta riippumatta, että tämä laajennettu täydennystoiminta periaatteessa tarkoittaa enemmän korkeammassa valmiudessa olevia Nato-joukkoja, joukkoja, jotka luonnollisesti voidaan sijoittaa myös muille kriisialueille.
(Weber 2019)

Merivoimien vara-amiraali Brinkmann, Saksan merivoimien apulaistarkastaja, perusteli "MarineForum"-lehdessä näitä toimia Venäjän läsnäololla ja politiikalla:

Venäjän sotilaallinen potentiaali haastaa meidät pohjoisella reunalla; Venäjän sotilaallisesti tukema voimapolitiikka on muuttanut Itämeren haavoittuvaksi napanuoraksi Baltian maiden liittolaisillemme. Saksa ei ole enää etulinjavaltio, mutta se toimii kuitenkin pohjoisosassa napanana, joka tukee itäisiä kumppaneitamme.
(Brinkmann 2019: 7)

Oletettavasti hän viittaa vain poliittisiin suuntaviivoihin, joita sotilaan on noudatettava¹, sillä Baltian maiden ja Puolan vaatimat Naton asevoimien laajentamissuunnitelmat olivat käynnistyneet jo aikaisemmin, kuten WikiLeaks viestitti ja kuten Guardian julkaisi vuonna 2010:

¹ Tämä päättely ei ole erityisen vakuuttava, koska siinä ei viitata Venäjän konkreettiseen käyttäytymiseen. Ensinnäkin se liittyy, nimeämättä ja määrittelemättä „Venäjän sotilaalliseen potentiaaliin“, lisäksi se liittyy „Venäjän sotilaallisesti tukemaan voimapolitiikkaan“, josta voidaan antaa esimerkkejä muualta maailmasta, mutta ei Itämereltä. Ja siksi Itämeri on „haavoittuva napanuora“ Baltian maille. Looginen päättely näyttää erilaiselta. – Sotilaat eivät ole vastuussa poliittisista perusteluista, he edellyttävät niitä.

Washington ja sen länsi-liittolaiset ovat ensimmäistä kertaa kylmän sodan päättymisen jälkeen laatineet luokiteltuja sotilassuunnitelmia puolustaakseen Itä-Euroopan haavoittuvimpia alueita Venäjän uhkilta. Yhdysvaltain ulkoministeriö määräsi tiedotuskatkoksen, kun päätös tehtiin aiemmin tänä vuonna. Tammikuusta lähtien suunnitelmaa on hiottu. Yhdeksän Naton divisioonaa – Yhdysvaltojen, Ison-Britannian, Saksan ja Puolan – on määritelty taisteluoperaatioihin mahdollisessa aseellisessa hyökkäyksessä Puolaa tai kolmea Baltian maata vastaan. Pohjois-Puolan ja Saksan satamat on listattu merivoimien hyökkäysjoukkojen sekä Ison-Britannian ja Yhdysvaltojen sota-alusten vastaanottamista varten ...

Tämä poliittinen käänne edustaa perustavaa laatua olevaa muutosta Naton puolustussuunnittelussa ja uhan arvioinnissa, jota Puolan virkamies kutsuu "nousevaksi Venäjäksi".

Virallisesti Yhdysvallat ja Nato kuvaavat Venäjää "kumppaniksi" eikä vastustajaksi, ja etenkin saksalaiset, ranskalaiset ja italialaiset puolestaan suhtautuvat kunnioittavasti Moskovaan.

Mutta itäeurooppalaiset, joilla on katkera kokemus Moskovan hallitsemisesta, uskovat kuitenkin, että venäläiset kunnioittavat vahvuutta, halveksivat heikkoutta ja jakautumista ja että Nato voi nauttia paremmista suhteista, kun heidän herkimmät ja haavoittuvimmat jäsenet tuntevat olonsa turvalliseksi. ...

Clinton ja muut Yhdysvaltain korkeat virkamiehet ovat toistuvasti vaatineet Baltian armeijasuunnitelmien pitämistä erittäin salaisina myöntäessään, että poliittinen käänne "todennäköisesti johtaisi tarpeettomaan jännityksen lisääntymiseen Naton ja Venäjän välillä ... Washington uskoo vakaasti, että Naton valmiussuunnitelmien yksityiskohtien tulee pysyä luottamuksellisissa kanavissa." (The Guardian 2010, vrt. Weber 2019)

Nämä amiraali Brinkmannin huomautukset kuuluvat myös tähän asiayhteyteen:

Ensinnäkin meillä on ikioma intressimme varmistaa, että Itämerestä ei tule mare clausum. Itämeri on osa pohjoista reunaa ja muodostaa strategisen yksikön Pohjanmeren ja Pohjoisen jäämeren kanssa, joka on aina ajateltava sellaisena. ...

Nimenomaan tällä reunalla, naapureina, joilla on suurin taloudellinen ja sotilaallinen voima, meillä on erityinen vastuu. Me merivoimina teemme parhaamme täyttääksemme tämän vastuun. Tämä ilmaistaan useissa aloitteissa, joiden ohjaksissa tai epävirallisessa johdossa olemme.

(Brinkmann 2019: 7)

Itämeri "rauhanmerenä", jossa naapurit järjestävät keskinäisen turvallisuutensa yhdesä, hylätään. Siihen "meillä" ei ole kiinnostusta. Ketkä "me" olemme? Miksi "me" emme ole kiinnostuneita? Perustelut puuttuvat.

Mutta silloin Itämerestä tulee vastakkainasettelun kohtaamispaikka tunnettua sotilaallista vastustajaa vastaan integroituna laajempaan Nato-kontekstiin (ks. Myös Pawlak/Bruns 19:20). Ja juuri tässä Saksalla, "puolihegemonisena voimana Euroopan

keskustassa” (Brinkmann 2019: 5), on mahdollisuus nousta kolmeneljännesahegemoniaksi: Saksa lännen johtavana voimana Baltian alueella. Loppujen lopuksi voisi olla, että Yhdysvallat keskittyy Tyynenmeren suuntaan Kiinaan, mikä antaa Saksalle vielä enemmän mahdollisuuksia:

Ottaen huomioon, että Aasiassa syntyy uusia geopoliittisia painopisteitä, taakanjaon järjestämistä eurooppalaisten ja amerikkalaisten välillä on harkittava entistä intensiivisemmin. Yhdysvaltojen huomion siirtyessä Aasian ja Tyynenmeren alueelle, meidän on eurooppalaisina otettava enemmän Euroopan ja Afrikan mantereita koskevia tehtäviä.

(Brinkmann 2019: 9)

Näin väitettiin jo ennen Ukrainan kriisiä, konsensusasiakirjassa "Uusi valta – uusi vastuu" (Neue Macht – Neue Verantwortung):

Toki Yhdysvallat osoittaa selvästi – tietoisina aineellisten resurssien vähentymisestä - että Amerikan sitoutuminen maailmaan tulee tulevaisuudessa olemaan valikoivampi ja sen kumppaneille asettamat vaatimukset tulevat vastaavasti olemaan korkeammat. Erityisesti Euroopalle ja Saksalle tämä tarkoittaa tehtävien ja vastuiden huomattavaa kasvattamista.

(SWP/GMF 2013: 5)

Tämä tarkoittaa, että Saksan on johdettava Eurooppaa muodollisesti ja epävirallisesti, etenkin Itämeren alueella. Ukrainan kriisi ei siis ole laukaisija, vaan tämän aseistamisen ja ylivallan kiihdyttäjä.

3. Alue – Itämeri/Baltian maat

3.1. Poliittinen rakenne

Itämeren alue on totuttu näkemään poliittisesti kolminkertaisena:

1. Nato-maat: Saksa, Tanska, (Norja), Viro, Latvia, Liettua, Saksa ja Saksan merivoimat, Baltian maat ja Puola, joilla on historiallisesti ja poliittisesti monimutkainen suhde Neuvostoliittoon ja Venäjään.
2. ”Puolueettomat” maat: Ruotsi ja Suomi, jotka EU:n kautta ovat sidoksissa länteen.
3. Venäjä, jolla on kaksi pääsyä Itämereen¹ (Kaliningrad, Pietari), työnnetty takaisin (melkein) Pietari Suuren aikaiseen rajaviivaan, Latvian ja Viron rajalle. Lisäksi Valko-Venäjä, jolla ei ole omaa Itämeren rannikkoa, mutta rajoittuu Baltian maihin Latviaan ja Liettuaan sekä etenkin Venäjään. Venäjä ja Valko-Venäjä ovat poliittisesti ja taloudellisesti sidoksissa toisiinsa, mutta eivät ilman jännitteitä (Rüsch 2019, Krökel 2019, UWIRE 2020).

Nato näkee kontekstin eri tavalla: Varsovassa vuonna 2016 pidetyssä huippukokouksessa liitto päätti lisätä toimintaansa Itämeren alueella:

Itämeren alueella, jolla turvallisuustilanne vuodesta 2014 on heikentynyt, sotilasliitto on Suomen ja Ruotsin kanssa kehittänyt laajoja teema-alueita kattavat, molempia osapuolia hyödyttävät kumppanuussuhteet. Arvostamme Suomen ja Ruotsin antamia merkittäviä panoksia Naton johtamiin operaatioihin. Olemme sitoutuneet jatkuvaan prosessiin yhteistyömme edelleen lujittamiseksi näiden mahdollisuuksia lisäävien kumppanien kanssa säännöllisillä poliittisilla neuvotteluilla, jakamalla tilannekuvia sekä yhteisillä harjoituksilla vastataksemme yhteisiin haasteisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti.
(Nato 2016)

Ruotsi ja Suomi voidaan nähdä de facto Nato-valtioina (Mattern 2016):

Nykyisessä Venäjän sotilaallisen ja ei-sotilaallisen toiminnan aiheuttamassa lisääntyvien huolien turvallisuustilanteessa, Nato tiivistää yhteistyötään Ruotsin ja Suomen kumppanimaiden kanssa keskittyen erityisesti turvallisuuden varmistamiseen Itämeren alueella. Tähän sisältyvät säännöllinen poliittinen vuoropuhelu ja neuvottelut, tietojen vaihto hybridi-sodankäynnistä, koulutuksen ja harjoitusten koordinointi ja paremman yhteisen tilannetietoisuuden kehittäminen yhteisten uhkien torjumiseksi sekä yhteisen toiminnan kehittäminen tarvittaessa. Molemmat kumppanit osallistuvat vahvistettuihin Naton nopean toiminta-

¹ "Kolmannes kaikesta Venäjän tavaraliikenteestä ja puolet kaikista konttikuormista kuljetetaan Itämeren yli." (Bock 2019: 1)

nan joukkoihin (NRF) täydentävissä tehtävissä ja kansallisten päätösten nojalla. Lisäksi molemmat kumppanit ovat allekirjoittaneet yhteisymmärryspöytäkirjan isäntävaltion tuesta, joka sekin kansallisen päätöksen jälkeen sallii logistisen tuen antamisen liittolaisten joukoille, jotka sijaitsevat maiden alueilla tai kulkevat maiden läpi harjoituksissa tai kriisitilanteissa.
(Nato Sweden, cf. Szymański 2019)

Ruotsin ja Suomen puolueettomuus ovat menneisyyttä (Mattern 2016). Ruotsalaiset kirjoittajat lausuvat Itämerestä:

Suomi ja Ruotsi, jotka eivät ole enää puolueettomia, mutta eivät vielä kuulu Natoon, ovat tilanteen edessä, että saattavat joutua toimimaan Venäjän nykyisten A2/ AD-kykyjen¹ varjossa, ja sen mahdollisuuden edessä, että Moskova kriisitilanteessa voi siirtää järjestelmiään eteenpäin Ahvenanmaan tai Gotlannin saarille. Tämä veisi tietysti Ruotsin ja/tai Suomen mukaan konfliktiin. Samoin Ruotsi voitaisiin vetää mukaan, koska Naton on käytettävä ilmatilaa tai maa-alueita ohittaakseen Venäjän ohjusuhan Kaliningradin erillisalueelta. Ruotsi on jo ryhtynyt toimiin sopeutuakseen Venäjän uuteen A2/AD-kykyjen uhkaan. Niihin kuuluu varuskunnan sijoittaminen Gotlannin saarelle, lentokoneiden sijoittaminen useampiin tukikohtiin, Patriot-ilmapuolustusjärjestelmän hankinta ja tiiviimpien puolustussuhteiden luominen Yhdysvaltoihin.
(Dalsjö/ Berglund/Jonsson 2019:16)

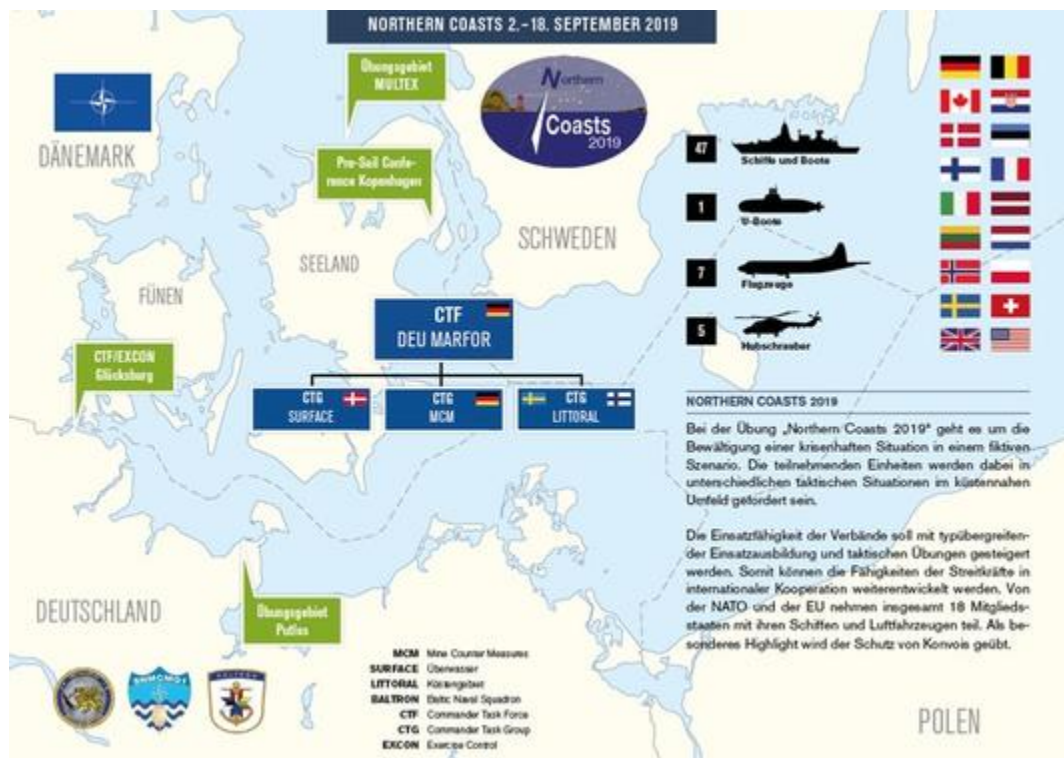
Viime kädessä Itämeressä on vain yksi hallitseva poliittis-sotilaallinen ryhmä, joka koostuu Natosta ja sen liittolaisista sekä toisella puolella lyhyellä rannikolla sijaitseva Venäjä. Näin myös amiraali Bockin mukaan:

Itämeri on tärkeä strateginen elinehto kaikille rannikkomaille ja paras esimerkki erittäin tiheästä, toisiinsa kietoutuneesta riippuvuuksien verkostosta, joka samanaikaisesti edustaa osallisten toisistaan eroavia intressejä... kun nykyään yhdeksän kymmenestä alueen valtiosta kuuluu länsiryhmään, Venäjän maantieteellinen vaikutusalue on Suomenlahdella ja Kaliningradin alueella huomattavasti pienempi kuin ennen."
(Bock 2019:1)

Itämeri voisi olla Naton ja/tai EU:n sisämeri, ellei olisi Pietaria Suomenlahden pohjukassa ja Venäjän Kaliningradin aluetta, entistä Itä-Preussin pohjoisosaa. Läntiset merivoimat näkevät erityisesti Kaliningradin alueen rajoitteena heidän vapaalle liikkuvuudelleen Itämerellä. Sieltä voidaan sodan sattuessa katkaista meriyhteydet Baltian maihin, mikä tekee onnistuneesta sodankäynnistä Venäjää vastaan tällä alueella mahdotonta.

¹ Tämä tarkoittaa, että Venäjä kykenee rajoittamaan Kaliningradista huomattavasti muiden Itämeren maiden sotatoimintamahdollisuuksia.

3.2. Sotilaallinen vastakkainasettelu

Northern Coasts harjoitus – lähde: Infoportal der Bundeswehr

Länsimaiden (Nato ja EU) ja Venäjän väliset jännitteet ovat vallinneet Itämerellä vuodesta 2014 (Ukrainan kriisi). Varustelu on käynnissä, harjoitusten lukumäärä ja niiden koko sekä länsipuolella (USA:n johtama Baltops¹, Saksan johtama Northern Coasts² ja Ison-Britannian johtama Baltic Protector³) että Venäjän puolella (Ocean Shield⁴) kasvavat. Vuonna 2017 Kiina osallistui venäläiseen harjoitukseen.

¹ BALTOPS (Baltic Operations) on vuotuinen Itämeren alueen merellinen harjoitus, jonka johtaa Naton merellinen osasto Naval Striking and Support Force Nato (STRIKFORNATO). Suomi on osallistunut harjoitukseen vuodesta 1993 alkaen <https://merivoimat.fi/baltops-19>. USA:n ohella muiden Nato-maiden laivastot ovat alusta asti säännöllisesti osallistuneet harjoitukseen.

<https://de.wikipedia.org/wiki/BALTOPS>

² Saksan laivaston lehdistö- ja tiedotuskeskus: ”Nasse Flanke Ostsee” – Marine startet Übung ”Northern Coasts”, <https://www.presseportal.de/pm/67428/4361434>

³ ”Baltic Protector merkitsee Yhdistyneen kuningaskunnan johtaman Joint Expeditionary Force (JEF) Maritime Task Groupin ensimmäisen ryhmän lähettämistä (Itämeren alueelle) HMS Albionin komennuksen alla. Yhteensä 3000 sotilashenkilöä ja 17 alusta yhdeksästä maasta osallistuu tähän Yhdistyneiden kuningaskuntien johtaman Joint Expeditionary Forcen (JEF) järjestämään ensimmäiseen suureen meriharjoitukseen lähiviikkoina. (Royal Navy)

⁴ Hemicker 2019

Vuonna 2015 saksalaisen tiede- ja politiikkasäätiön ”Stiftung Wissenschaft und Politik” asiantuntijat analysoivat Naton ja Venäjän suhteita Itämeren alueella:

Ensinnäkin lännen ja Venäjän välisen kriisin seurauksena 1900-luvun lopulla alkanut institutionaalinen uudistusprosessi sekä elvytetty poliittinen vuoropuhelu Itämeri-yhteistyön puitteissa on katkaistu ... Kaikki osapuolet näkevät suurena riskinä, että erimielisyydet voisivat edelleen syventää kiilua. Toiseksi kummankin osapuolen militarisoituminen etenee, mitä varustelu, lentoharjoitukset ja laajamittaiset joukkoharjoitukset osoittavat. Molemmat osapuolet perustelevat voimannäyttönsä toisen osapuolen varustelulla ja siihen liittyvällä uhkalla. Koska luottamus on menetetty eikä turvallisuuspoliittisten kysymysten käsittelemiseksi ole olemassa alueellisia institutionaalisia rakenteita, sotilaallinen varustelu todennäköisesti jatkuu. Turvallisuus voi siksi olla uhattuna. Yksittäiset sotilaalliset välikohtaukset osoittavat jo, että tapahtumien hallinta voi riistäytyä käsistä ja tilanne voi tahattomasti eskaloitua.

(Etzold/Steinicke 2015)

Molemmilla osapuolilla on strategisia heikkouksia, jotka liittyvät toisiinsa: ”Suwalkin käytävä” ja Kaliningradin erillisalue. Yhteydet leikkaavat toisiaan: Naton yhteydet meri- ja lentoteitse Baltiaan ja Venäjän yhteydet meri- ja lentoteitse Pietarista Kaliningradiin. Molempien osapuolten toimintamahdollisuudet ovat rajalliset:

1. Verrattuna Natoon ja Naton kanssa liittoutuneisiin (entisiin) puolueettomiin valtioihin Venäjällä on vain kaksi erittäin kapeaa Itämeren rannikon kaistaa. Pääsy Itämereen on mahdollista vain muutamasta paikasta. Ja sen on ainakin Kaliningradin alueen kautta mahdollistanut Naton ja Venäjän yhteistyösopimuksen¹ sotilaallisen pidättäytymisen lupaus.
2. Naton toimintamahdollisuudet ovat Naton ja Venäjän välisen sopimuksen sekä

---

¹ „NATO reiterates that in the current and foreseeable security environment, the Alliance will carry out its collective defence and other missions by ensuring the necessary interoperability, integration, and capability for reinforcement rather than by additional permanent stationing of substantial combat forces. Accordingly, it will have to rely on adequate infrastructure commensurate with the above tasks. In this context, reinforcement may take place, when necessary, in the event of defence against a threat of aggression and missions in support of peace consistent with the United Nations Charter and the OSCE governing principles, as well as for exercises consistent with the adapted CFE Treaty, the provisions of the Vienna Document 1994 and mutually agreed transparency measures. Russia will exercise similar restraint in its conventional force deployments in Europe.“ (Founding Act)

2+4 -sopimuksen¹ takia hyvin rajalliset Itämeren itäosassa ja sen eteläpuolella sijaitsevassa Keski-Euroopassa: Ei mitään merkityksellisiä pysyviä sijoituksia Baltian maihin ja Puolaan, ei mitään ulkomaisten joukkojen sijoittamista entisen Itä-Saksan alueelle.

Tällä jännitevyöhykkeellä esiintyy kuitenkin jatkuvia vaaratilanteita². ”Stiftung Wissenschaft und Politik” -säätiön vanhemman esityksen mukaan:

Kaikkien osallistuvien toimijoiden lisääntyvän sotilaallisen toiminnan takia voisi syntyä turvallisuuskonflikteja. Venäjän puoliset provokatiiviset sotilaalliset toiminnot sekä kansallisten ilma- ja meritalan loukkaukset lisääntyvät arktisella ja Itämeren alueella. ... Yli 150 operaatiossa Naton ilmavalvontakoneet (Air-Policing-Mission) ovat Baltian maissa havainneet neljää kertaa aiempaa useammin Venäjän hävittäjälentokoneita. Vuodesta 2014 lähtien Venäjän hävittäjät ja Naton sotilaslentokoneet tai matkustajakoneet ovat useita kertoja miltei törmänneet molemmilla alueilla. Venäjän joukot harjoittelivat maaliskuussa 2015 hyökkäystä Pohjois-Norjaan sekä Tanskan, Suomen ja Ruotsin Itämeren saariin.

(Etzold / Steinicke 2015: 3)

Mistä on kyse näissä monissa pienissä konflikteissa? R. Lauterbach kirjoittaa julkaisussa ”Junge Welt”:

”Yhteenotoissa on kyse virallisesti puolueettoman ilmatilan hallinnasta Itämeren yllä, jossa kaikki vaaratilanteet tapahtuvat. Vuodesta 2014 lähtien Nato on yrittänyt kovemmin hallita tätä ilmatilaa Venäjän kynnyksellä. Laillisesti molemmilla osapuolilla on yhtäläiset valtuudet lentää siellä, ja Venäjälle nämä ilma- ja merireitit ovat ainoa tapa päästä Kaliningradin erillisalueelle ylittämättä Naton aluetta. Tämä alue on sotilasliitolle ongelmallinen. Venäjä on tehnyt Kaliningradin erillisalueesta voimakkaan ilma- ja meripuolustusaseman. Monet Venäjän nykyaikaisimmista aseista, Iskanderin lyhyen kantaman ohjuksista, jotka voidaan varustaa ydinaseilla, S-400-ilmapuolustusohjuksiin ja Bastion-rannikko-puolustusjärjestelmään, sijaitsevat alueella. Yhdysvaltain ”Rand Corporationin” tutkielmassa vuodelta 2016 kerrotaan Yhdysvaltain armeijan edustajan sanoen, että tämän kyvyn perusteella Itämeren itäpuoli muodostaisi Natolle konfliktitilanteessa kielletyn lentovyöhykkeen.”

(Lauterbach 2018 sekä Lauterbach 2017)

¹ Article 5 (3): „Following the completion of the withdrawal of the Soviet armed forces from the territory of the present German Democratic Republic and of Berlin, units of German armed forces assigned to military alliance structures in the same way as those in the rest of German territory may also be stationed in that part of Germany, but without nuclear weapon carriers. ... Foreign armed forces and nuclear weapons or their carriers will not be stationed in that part of Germany or deployed there.“ (Treaty on the Final Settlement)

² Esimerkki Venäjän puolelta: „Naton F-18 hävittäjälentokoneet yrittivät lähestyä Venäjän puolustusministeri Sergei Shoiguin lentokonetta Itämeren puolueettomien vesien yllä, mutta venäläiset Su-27-hävittäjät ajoivat niitä pois.“ (Sputniknews (1) 2019).

Mielenkiintoista on, että Nato perusti Air Policing -lentotoiminnan jo ennen Ukrainan kriisiä:

Vuonna 2013 perustettiin tämä Baltian partio, kun Ruotsin ilmavoimat eivät pystyneet reagoimaan venäläisten pommittajien simuloituun hyökkäykseen Tukholmaan.

(Wikipedia Baltic Air Policing)

3.2.1. Baltiassa

Ukrainan kriisin jälkeen vuonna 2014 Nato laajensi merkittävästi läsnäoloaan Baltian maissa. Valtionpäämiesten ja hallitusten Varsovan lausunnossa (2016) todetaan:

Olemme päättäneet vahvistaa läsnäoloa Virossa, Latviassa, Liettuassa ja Puolassa osoittaaksemme osana kokonaissuunnitelmaamme liittolaisten solidaarisuutta ja päättäväisyyttä sekä liittolaisten kykyä reagoida välittömästi kaikkiin aggressioihin. Vuoden 2017 alusta vahvistunut etulinjan läsnäolo tulee käsittämään puitevaltioiden ja muiden joukkoja tarjoavien liittolaisten monikansallisia asevoimia, jotka asetetaan käyttöön vapaaehtoisesti, pysyvästi ja rotaatiooperusteella. Ne perustuvat neljä pataljoonaa käsittäviin taistelujoukkoihin, jotka voivat toimia yhdessä kansallisten joukkojen kanssa ja jotka ovat aina läsnä näissä maissa toteuttamiskelpoisen vahvistusstrategian tukemina. Suhtaudumme myönteisesti Kanadan, Saksan, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Yhdysvaltojen tarjouksiin toimia puitevaltioina vahvalle monikansalliselle läsnäololle Latviassa, Liettuassa, Virossa ja Puolassa.
(Nato 2016)

3.2.2. Itämeren alueella

Itämeren poliittis-sotilaallisesta merkityksestä Kielin yliopiston turvallisuuspoliittisen instituutin ”Center for Maritime Strategie & Security (CMSS)” asiantuntijat toteavat:

Marginaalisesta merestä polttolasiksi

Olkoon Itämeri maantieteellisesti marginaalinen eurooppalainen meri, mutta turvallisuuspolitiikan kannalta se vaikuttaa koko mantereen intresseihin. Belgian, Ison-Britannian, Ranskan, Hollannin ja Espanjan yksiköiden säännöllinen osallistuminen harjoituksiin ja laivastovierailuihin ovat selviä merkkejä kehityksestä, joka muuten edustaa täysin kylmän sodan perinnettä. ...

Vuodesta 2014 Itämeri on toiminut sellaisen politiikan kohtauspaikkana, joka on edustanut Naton meristrategian (2011) ja Euroopan unionin meriturvallisuusstrategian (2015) sekä toimintasuunnitelman sisältöä. Liitot ja niiden jäsen-

valtiot ovat täten velvoitettuja ylläpitämään merellistä läsnäoloa, meridiplomatiata ja kansainvälistä yhteistyötä, mutta myös tavanomaisia pelotteita sekä palauttamaan huippuluokan toimintakyvyn veden päällä, yllä ja alla. Samanaikaisesti ovat Yhdysvaltain asevoimat jälleen siirtäneet katseensa tarkemmin Itämereen ja pohjoisiin alueisiin. Yhdysvaltain merijalkaväki harjoittelee karussa Pohjois-Norjassa, armeija tukee niin sanottua eteentyönnettyä läsnäoloa, ”Enhanced Forward Presence (EFP)”, Saksan ilmavoimien B-52 pommittajat harjoittelevat merimiinojen sijoittamista ja merivoimat osoittavat säännöllisesti vahvistetun läsnäolonsa. Yhdysvaltain toisen laivaston uudelleen perustaminen Norfolkkiin (Virginia) ja vastaavat Nato-komennot Atlantin molemmin puolin korostavat, että Itämerta on tarkasteltava maailmanlaajuisesti. Tästä vallinne myös Kiinassa yksimielisyys: Keskustan valtakunta toteutti meriharjoituksen Itämerellä yhdessä Venäjän kanssa vuonna 2017. (Pawlak / Bruns 2019, 20f)

3.2.2.1 Saksan laivasto

Saksan laivastolla ”Deutsche Marine” (nimeltään ”Bundesmarine” vuoteen 1995 asti, Wikipedia Bundesmarine) on kunnianhimoinen Itämeren kehittämisohjelma: tulla Itämeren kaikkien rannikkomaiden johtavaksi laivastoksi Venäjää vastaan. Johtaminen tarkoittaa paitsi lukumäärää, myös poliittis-sotilaallista johtamista. Näin amiraali Bock:

Laivastot toimivat täällä jatkuvasti haasteen alaisina. Naton pysyvät toimintayksiköt ovat risteilleet Itämerellä jo vuosikymmeniä. Tähän on tänä päivänä lisäksi lisättävä läntisten rannikkovaltioiden yhä vahvemmin kehittyneitä monikansallisia yhteistyömuotoja. Saksan merivoimat myötävaikuttavat tähän merkittävästi eri tavoin: Baltian maiden komentajien ”Baltic Commanders” -konferenssilla, tulevalla ”Baltic Maritime Component Command” -keskuksella (johtokeskus, jolla on rauhan aikana alueellinen koordinaatiotehtävä ja joka voisi toimia yhteisenä komentoesikuntana kriisioloissa), ”Centre of Excellence for Operations in Confined and Shallow Waters” -keskuksella (rannikko- ja saaristomerisodankäynnin osaamiskeskus), ehdotuksilla miinanpuolustuksen alueellisesta osaamiskeskuksesta ja päivittäisistä harjoituksista merellä toimivien kumppaneiden kanssa. Kaikki nämä toimenpiteet on integroitu myös Naton ja EU-kumppaneiden ”Deterrence and Reassurance” -pilariin (mm. rahoitus amerikkalaisten joukkojen lisäämiseksi Eurooppaan, harjoitustoiminnan lisääminen, ennakkovarastoidun materiaalin määrän kasvattaminen, infrastruktuurin rakentaminen sekä uusimpien Nato-maiden suorituskyvyn kehittämisen tukeminen) ja tähän liittyviin ”Graduated Readiness” -suunnitelmiin. ... Varsinkin rannikkovesillä ”Joint Interaction”, eli maa- ja merivoimien yhteistoiminta on avain hybridiuhkien sekä epäsymmetristen- ja kauaksi ulottuvien uhkien torjumiseksi. Tällä alueella ohjukset, erikoisjoukot, miinat, tykistö, torpedot ja dronit toimivat A2/AD-ympäristössä. Operatiivinen vauhti on suuri, reitit ja reaktioajat ovat erityisen lyhyet. Ja näiden vaikutusmahdollisuuksien vuoksi

konfliktin kaikissa vaiheissa on ennen kaikkea suojattava kuljetusreittejä ja varmistettava vahvistusreittejä ja huoltoa. ...

Siksi on järkevää, että kaikki – ei vain meristrategit –, tutkivat lähemmin Itämeren aluetta.

(Bock 2019: 1)

”Einsatzflottille 1”, eli operatiivinen laivasto 1 muodostaa Itämerellä Saksan laivaston. Flotille 1:n komento sijaitsee Kielissä, jossa toimii myös Naton ”Centre of Excellence for Operations in Confined and Shallow Waters (COE CSW)”, ja ne toimivat saman johdon alla.

”Einsatzflotille 1” on yksi Saksan merivoimien kolmesta pääyksiköstä. Se käsittää korvetteja, sukellusveneitä, laivaston palveluveneitä ja miinanraivaajia sekä meripataljoonan ja merivoimien erikoisjoukkojen komennon. Lisäksi laivastolla on huoltoaluksia, jotka varmistavat, että korveteilla, miinanraivaajilla ja sukellusveneillä on korkea toimintakyky merellä.

Ne ovat kaikki yksiköitä, jotka ovat erikoistuneet sotilasoperaatioihin lähellä rannikkoa. Nimenomaan Saksan maantieteellisen sijainnin vuoksi merivoimilla on laaja kokemus operaatioista rannikkovesillä ja ns. reunamerillä. Matalia ja kapeita merialueita varten, kuten Pohjanmeri ja Itämeri, tarvitaan pieniä, helposti ohjattavia aluksia ja veneitä.

(Bundeswehr Einsatzflotille 1)

Amiraali Brinkmann selittää:

Rakenteelliset aloitteet

Kielissä sijaitseva, kansainvälisesti miehitetty, ”Centre of Excellence for Operations in Confined and Shallow Waters” (COE CSW) -keskus käsittelee merisotaa koskevia kysymyksiä operatiivisesti erittäin vaativilla reunamerillä, kuten Itämerellä, kehittää asiaankuuluvia asiakirjoja ja doktriineja sekä tuottaa ideoita käsitteelliseen suuntautumiseen.

(Brinkmann 2019: 7)

COE CSW:tä voidaan pitää käytännönläheisenä tutkimus- ja kehitysinstituutiona:

NORTHERN COASTS (NOCO) -sotaharjoitussarja, joka järjestetään vuosittain Itämeren alueella ja johon osallistuvat melkein kaikki Itämeren rannikkomaat, tunnistettiin sopivaksi foorumiksi käytännön kokeille ja harjoituksille.

Vuosina 2013, 2014 ja 2015 eräät osat COE CSW:stä ... osallistuivat harjoituksiin ja voitiin yhteistyössä harjoitusjoukon kanssa integroida vastaaviin skenaarioihin.

(Winkler 2018: 5)

Amiraali Brinkmann jatkaa:

Niin kutsuttu ”Baltic Commanders Conference”, jossa kokoontuvat Itämereen rajoittuvien maiden komentajat, paitsi Venäjä, mutta Norja mukaanlukien, ja jossa vaihdetaan näkemyksiä omien merivoimien tilanteesta sekä tärkeistä kehityksistä Itämeren alueella, perustuu saksalaiseen aloitteeseen. Konferenssi käsittelee harjoitusten koordinoitua, yhteisen koulutuksen kysymyksiä, keskinäistä tukea operaatioissa, tiedonvaihtoa, doktriinien kehittämistä ja muita turvallisuuskysymyksiä. Se on erinomainen foorumi, joka takaa luotettavan vuoropuhelun alueellisesta kontekstista ja toimii yhteisten etujen asianajajana ja puhetorvena.

Saksan merivoimat on perustanut DEU MARFOR -johtoesikunnan, mikä viime kädessä johtuu alijäämäanalyysistä, jonka mukaan alueelta puuttuu asianmukaista johtamistaitoa. DEU MARFOR on kansallinen esikunta kansainvälisessä osallistujineen, joka pystyy suorittamaan maa- tai merioperaatioita Natolle, EU:lle tai YK:lle. Painopiste on pohjoisen reunan alueella, mutta ei rajoitu ainoastaan siihen. Esikunta on suunniteltu siten, että se voi tilanteesta riippuen kasvaa niin kutsutuksi Itämeren merikomponentiksi; ”Baltic Maritime Component Command”.
(Brinkmann 2019: 8)

Merle Weber Rostockissa sijaitsevasta DEU MARFOR:ista:

Rostockista tulee Nato-toiminnan ohjauskeskus Baltiassa. DEU MARFORin esikunta on jo nyt ja tulee myös tulevaisuudessa olemaan merikomennon keskeinen osa. Se otettiin käyttöön 23. tammikuuta 2019, ja se on Saksan merivoimien komentorakenteiden keskitysprosessin tulos. Ennen vuotta 2019 nämä oli jaettu Rostockin, Kielin ja Wilhelmshavenin ja siten myös useiden pienempien esikuntien välille. Tammikuusta lähtien niitä on yhdistetty alueellisesti ja rakenteellisesti DEU MARFOR:iksi. Pelkästään tähän tarkoitukseen pystytetty rakennus maksoi 66 miljoonaa euroa, puhumattakaan ylläpitokustannuksista sekä Rostockin myös tulevaisuudessa järjestettävien monikansallisten harjoitusten kustannuksista. Esikunta koostuu tällä hetkellä 100 virasta, joista 25 on tarkoitettu kumppanimaiden sotilaille. Vuoteen 2025 mennessä määrän odotetaan kuitenkin kasvavan 180 virkaan, joista 75 kumppanimaille. Keskitetystä kansallisesta esikunnasta, jolla on kansainvälinen komponentti, pitää siihen mennessä tulla virallinen Nato-komentorakenne (BMCC, Baltic Maritime Component Command) Itämeren alueelle.
(Weber 2019)

BMCC:n perustaminen Rostockiin ei ole kirjaimellisesti ristiriidassa 2 + 4-sopimuksen kanssa, mutta sen sijaan sen tarkoituksen kanssa, katso s. 11. Tosin integroitu komento ei ole ”ulkomainen asevoima”, mutta koska sen tehtävä on komentaa juuri esillä mainittuja asevoimia, sitä voidaan pitää sellaisena.

Amiraali Brinkmann jatkaa:

Tie on tasoitettu Eckernfördessä, oman sukellusvenekoulutus-keskuksen muuttamiseksi kansainväliseksi koulutuskeskukseksi. Tällä tavalla tarjoamme pienemmille kumppaneille mahdollisuuden ylläpitää kykyjä, jotka muuten olisivat toteutettavissa vain valtavalla omalla panoksella.

Neustadtin vauriosuojauksen toimintakoulutuskeskuksessa tarjoamme kumppaneille mahdollisuuksia kouluttaa ja sertifioida yksikköjään.

Ja lopuksi, osana "Framework Nation Concept" -ohjelmaa, olemme perustamassa Kiel/Eckernförden alueelle miinasodan osaamiskeskuksen, josta tulemme saamaan paljon synergiaa ja arvokkaita impulsseja liittyen laitteiden hankintaan, koulutukseen sekä näiden merisotavälineiden toimintaan ja käyttöön.

Nämä muutamat esimerkit kuvaavat keinoja, jotka ovat käytettävissä suunniteltaessa strategioita. Meidän pieni laivastomme kantaa jo nyt kunnon työtaakan Itämeren alueen naapuruuden ja kumppanuuden organisoimiseksi ja täällä elämiseksi. ...

Siitä huolimatta tarvitaan lisätoimia:

Ensinnäkin kansallisia puolustussuunnitelmia on mukautettava. ... Mahdolliset konfliktiskenaarit tai sotilaallinen vastakkainasettelu tulevat kai tulevaisuudessa myös Itämerellä olemaan hyvin erilaisia siitä, mihin olemme tottuneet menneisyydessä.

Tulevaisuudessa droneista ja digitalisoinnista tulee ratkaisevia tekijöitä, sanat ja virukset korvaavat menneisyyden mustan ruudin.

Sodankäynnin hybridimuotoja on harkittava siinä missä ystävää ja vihollista voidaan huonosti erottaa toisistaan, kun säännöllisiä ja epäsäännöllisiä, symmetrisiä ja epäsymmetrisiä, sotilaallisia ja ei-sotilaallisia keinoja käytetään avoimesti ja peitellysti, kun vihollinen toimii vain osa-aikaisesti pommittajana tai droonilentäjänä, kun rajat sodan ja rauhan välillä hämärtyvät.

(Brinkmann 2019: 8f)

Saksan merivoimia laajennetaan tulevaisuudessa.

Meritarkastajan Andreas Krausen mukaan Saksan merivoimat kasvavat merkittävästi tulevina vuosina. "Tarvitsemme enemmän aluksia ja lentokoneita voidaksemme rinnakkain tarjota kansallista ja sotilasliitollista puolustusta sekä kansainvälistä kriisinhallintaa", Saksan vara-amiraali kertoi "Deutsche Presse"-agentuurille. Sen vuoksi laivastoa on tarkoitus kasvattaa keskimäärin yhdellä aluksella vuodessa vuoteen 2031. "Sitten meillä on laivasto, joka on 30 prosenttia suurempi kuin nykyinen."

(Kieler Nachrichten 2019)

3.2.2.2 Muut länsimaiset merivoimat

Yhdysvallat aktivoi uudelleen ”toisen laivaston”, joka vastaa Pohjois-Atlantista ja siten myös Itämerestä:

BALTOPS 2019 -tapahtumaa johtaa vara-amiraali Andrew L. "Woody" Lewis, Yhdysvaltain toisen laivaston komentaja. Legendaarinen ”toinen laivasto” purettiin muodollisesti noin kahdeksan vuotta sitten. Viime vuoden toukokuussa se aktivoitiin uudelleen Yhdysvaltojen laivaston aktiiviseksi meriyksiköksi. BAL-TOPS 2019 osoittaa siten myös käännekohdan tapahtuneen Yhdysvaltain kansallisessa meripuolustusstrategiassa – tämän osoittaa Yhdysvaltain toisen laivaston ”henkiin herättäminen” ja sen symbolinen paluu Eurooppaan. (Dewitz 2019)

Myös Iso-Britannia toimii Itämerellä:

Britit tulevat Itämereen Armadan kanssa ... Sillä tarkoitetaan operaatiota ”Baltic Protector”. Useissa kuningaskunnan tukikohdissa alukset lastataan varusteilla useita kuukausia kestäväää operaatiota varten Itämerellä. Yksikön matka alkaa toukokuussa, ja sen odotetaan jatkuvan pitkälle kesään. Se tulee olemaan Yhdistyneen kuningaskunnan johtama, äskettäin perustetun ”Joint Expeditionary Force” -ryhmän (JEF), ensimmäinen operaatio. Kuninkaallisen laivaston (Royal Navy) yksiköt ovat mukana tässä taisteluosastossa yhdessä alusten ja sotilaiden kanssa Tanskasta, Norjasta, Ruotsista, Liettuasta, Latviasta, Virosta, Suomesta sekä Alankomaista. Osastoa, joka koostuu 20 aluksesta ja veneestä, johtaa Ison-Britannian merivoimien lippulaiva ”Albion” yhdessä ”Royal Marines” merijalkaväen yksikön kanssa. ...

Iso-Britannia lähettää Itämerelle kahdeksan yksikköä, joissa on noin 2 000 sotilasta. Kumppanimaat osallistuvat vielä 1 000 sotilaalla. ”Merisotilaiden ja merijalkaväen lähettäminen liittolaisiemme rinnalle Itämerelle korostaa Ison-Britannian johtavaa roolia Euroopassa”, ministeri sanoi.

Painopiste tulee olemaan amfibisisissä maihinnousuoperaatioissa, jotka suunnitellaan myös Schleswig-Holsteinin rannikolle.

(Behling (2) 2019)

Iso-Britannia on luonut toiminnalle oman rakenteen, Joint Expeditionary Force (JEF) (Wikipedia Joint):

Puitevaltiona toimivan Yhdistyneen kuningaskunnan lisäksi toimintaan osallistuvat Skandinavian Nato-maat Tanska ja Norja, Baltian Nato-maat Viro, Latvia ja Liettua, Nato-jäsen Alankomaat sekä kaksi Naton ulkopuolista maata Suomi ja Ruotsi.

Näyttää siltä, että Itämerelle on olemassa puite- ja komentokilpailu: Pitäisikö Itäme-

ren olla Yhdysvaltojen, Ison-Britannian tai Saksan hallitsema meri?

3.2.2.3 Saksan ilmavoimat – Luftwaffe

Saksan ilmavoimien tarkastajan, kenraali Gerhartzin mukaan myös Saksan ilmavoimat valmistautuvat uuteen tilanteeseen:

Olemme myös päättäneet käyttää VJTF:tä mahdollisuutena jatkokehitykseen ja ammattilaistumiseen. Saksa asettaa johtavana valtiona tällä hetkellä taisteluprikaatin "VJTF-Landin" käyttöön, ja ilmavoimat osallistuvat "VJTF-Airiin" kykyjen yhdistelmällä: ilmapuolustus ja lentohyökkäykset Eurofighter-koneillamme, Patriot-järjestelmän ilmapuolustuksella maasta käsin, 21 A400M-lentokuljetuksilla sekä kyvyllä "tukahduttaa vihollisen ilmapuolustus" tornadoillamme. VJTF 2023:n osalta olemme sitoutuneet enempään. Edellä mainittujen kykyjen lisäksi aiomme asettaa käyttöön yhteisten joukkojen päämajan, "Joint Force Air Component Headquarters", johtamiselementtinä ilmataistelujoukoille, ilmavoimien erikoisjoukko-osuuksille, kuljetushelikoptereille ja lentopuolustuksen lyhyen kantaman torjunta-ohjuksille (bi-national) armeijaprikaatin tueksi sekä lentokentän toimintaan tarvittavia orgaanisia tukikomponentteja. (Gerhartz 2019)

3.2.2.4 Venäjän merivoimat

Huomautus sanomalehdessä Venäjän Itämeri-harjoituksesta 2019:

Ocean Shield 2019 -harjoitukseen ... osallistui yhteensä lähes 70 alusta ja venettä ja 58 lentokonetta, kertoo kollega Frank Behling, joka Kieler Nachrichten -lehden puolesta seuraa Itämeren alueen tapahtumia: Venäjän merivoimat toimivat Itämerellä ja ensimmäistä kertaa lähes 30 vuoden jälkeen 70 aluksella ja veneellä sekä 58 lentokoneella. Nimellä "Ocean Shield 2019" melkein 10 000 sotilaan sanotaan osallistuvan vuoden suurimpaan meriharjoitukseen. (...) Viikonlopusta alkaen Venäjä siirsi yllättäen toiminnan painopisteen kohti Saksaa ja Tanskaa. (...) Useat yksiköt siirtyivät lyhyellä aikavälillä Rügenin ja Fehmarnin ohi Iso-Bäetin salmeen. Venäjän sota-alukset risteilivät ajoittain myös Kielinlahdella. (Wiegold 2019)

Tosiasia on: Venäjä on lyönyt NATOa, joka kesäkuussa keräsi 55 alusta ja 8 600 sotilasta "Baltops 2019" -harjoitukseen Kielin edustalla. (Behling (1) 2019)

Mutta kuuluu myös muita ääniä. Suomalainen bloggaaja arvioi Venäjän Itämeren lai-

vaston melko heikoksi ja vanhentuneeksi:

Aluksi on tunnustettava Itämeren laivaston maantieteellinen todellisuus. Päätukikohta, Baltiysk, sijaitsee Kaliningradissa. Siellä se sijaitsee ei vain tykistöetäisyydellä Nato-maasta, vaan sillä ei ole myöskään maayhteyttä Venäjän manteeeseen, ja jokaisen aluksen, joka haluaa poistua satamasta päästäkseen Itämerelle, on kuljettava kaksi kilometriä pitkän ja 400 metriä leveän Baltiysksalmen läpi, joka vie Itämerelle kapean Vistula-niemimaan läpi.

Toinen tukikohta sijaitsee Kronstadtissa, aivan Pietarin ulkopuolella. Vaikka tukikohta sijaitsee lähempänä Venäjän mannerosaa ja on helpommin puolustettavissa, jokaiselle alukselle, joka haluaa suuntautua Itämerelle, syntyy kustannuksia, kun aluksen on ajettava 40 km leveän ja 400 km pitkän Suomenlahden läpi Itämerelle. ...

Suomenlahti on myös matala, mikä tekee sukellusveneiden operaatioista tavannomaisten sukellusveneiden kanssa haastavia. Suomalaisessa keskustelussa unohdetaan usein, kuinka paha Venäjän Itämeren laivaston geostrateginen todellisuus on asioiden laajasta perspektiivistä katsoen.

Venäjän Itämeren laivastolla on monipuolinen laivue, joka koostuu huomattavasta määrästä kylmän sodan alusten malleja, mukaan lukien yksi hävittäjä, fregatit, kevyet korvetit ja nopeat ohjusveneet (FAC). Lisäksi löytyy seitsemän modernia kolmen (!) eri luokan korvettia. ...

Lyhyesti sanottuna, suurin osa Itämeren laivastosta ei ole mikään raivoisa "Wunderwaffe" (ihmease) .

(Corporal Frisk, The True Face of the Baltic Fleet, October 2019)

Harjoitusten lisääntyminen on tuonut jopa kaukaisen Kiinan Itämerelle:

Se on ensimmäinen yhteinen harjoitus Itämerellä: Venäjä ja Kiina suunnittelevat yhteensä yli kymmenen alusta käsittävän sotaharjoituksen. Nyt Kiinan laivasto on näkyvissä.

(Spiegel-Online video/artikkeli 2017)

ISPK:n (Institut für Sicherheitspolitik) kirjoittajat eivät näe sitä toisin:

Venäjän kutistuneeseen laivastoon nähden Nato ja sen läheiset kumppanit (Suomi ja Ruotsi) nauttivat merkittävästä laadullisesta ja määrällisestä edusta. ... Ratkaiseva kysymys on, onnistuuko Nato Venäjän aloittaman konfliktin yhteydessä turvaamaan strategiset toimitukset Baltian alueella Itämeren kautta. Tämän tehtävän onnistuminen ei ole kiinni vain merellisten valmiuksien ja kapasiteettien vertailusta, vaan siinä on ennen kaikkea otettava huomioon Venäjän ilmahyökkäysvalmiudet ja sen keskipitkän matkan ohjukset.

(Stöhs/Pawlak 2019: 249)

COE CSW:n mukaan Venäjä on massiivisesti laajentanut tukikohtansa Kaliningradis-

sa:

Viime vuosina Venäjän federaatio on, erityisesti Kaliningradin erillisalueelle, sijoittanut suuren määrän erilaisia asejärjestelmiä kattavan A2/AD-vyöhykkeen (Anti-Access/Area Denial) perustamiseksi. Tämä Naton termi kuvaa kykyä käyttää sotilaallisia keinoja estääkseen tai ainakin vaikeuttaakseen vastustajia pääsemästä operatiiviselle alueelle – tässä tapauksessa Itämerelle. Venäjä saavuttaa tämän S-300- ja 5-400 Triumf -ilmatorjuntajärjestelmillä sekä K-300P Bastion -liikkuvalla rannikkopuolustusjärjestelmällä tai Iskander-M -lyhyen kantaman ballistisilla ohjuksilla sekä Iskander-K-risteilyohjuksilla. Molemmat voidaan varustaa myös ydinpommeilla. Tähän on lisättävä myös edellä mainittuja KILO-luokan sukellusveneitä ja moderneja korvetteja, joissa on Kalibr-risteilyohjukset. Baltian maat, joille Itämeri on elinehto, kokevat olevansa erityisen uhattuina näistä toimenpiteistä. Asiantuntijat vahvistavat: olemassa olevilla asejärjestelmillä Venäjä pystyy konfliktitilanteessa vaikeuttamaan tai jopa tekemään pääsyn maitse ja meritse Puolan ja Baltian maiden suuntaan mahdottomaksi. ... Jos Venäjä sulkisi esimerkiksi niin kutsutun Suwalkin käytävän, Baltian maista tulisi sotasaari, kuten aikoinaan kävi Länsi-Berliinille. Tämä tarkoittaa myös, että suuremmat merikuljetukset tai suurempien joukkojen amfibinen maihinnousu Itämeren naapureiden tueksi olisivat nykytilanteessa mahdollisia vain suurella riskillä pitkän kantaman ohjusten takia. (Krüger 2019: 11)

Myös tästä löytyy poikkeavia tietoja, näin ruotsalaiset kirjoittavat:

Viisi vuotta Krimin jälkeen on aika Naton ja Ruotsin toimesta tehdä asiallisempi ja realistisempi arvio Venäjän A2/AD-valmiuksista ja niiden vaikutuksista alueella. Ovatko nämä esteet tai kuplat olemassa? Jos ovat, kuinka suuria ne ovat, kuinka vaarallisia ne ovat, mitkä ovat niiden heikkoudet ja miten niihin voidaan puuttua? ... Vaikka Venäjällä on pitkä tausta pitkän kantaman ohjusten käytöstä ilma- tai meriteitse tulevien vastustajien poissapitämiseksi tai maakohteisiin osumiseksi, viimeaikaiset väitteet kauaskantoisista A2/AD-ominaisuuksista perustuvat pääasiassa kolmeen melko uuteen järjestelmään: S-400-ilmatorjuntajärjestelmä, Bastion-rannikkopuolustusjärjestelmä sekä Iskander-ballististen ohjusten järjestelmä maakohteita vastaan. ... Nettoarvioinnissa Venäjän A2/AD-kyvyistä aiheutuvasta uhkasta olisi otettava huomioon myös Naton potentiaalisesti käytettävissä oleva laaja vastatoimien valikoima. ... Kaiken kaikkiaan tämä osoittaa, että Venäjän "A2/AD-kupla" on pienempi kuin usein ajatellaan, se ei ole läpäisemätön ja on todennäköisesti jopa puhkaistavissa. (Dalsjö/Berglund/Jonsson 2019: 10)

Tärkeää: Tämä virallisen elimen julkaisema teksti käsittelee Ruotsia valtiona, joka on täysin ja kokonaan osa Natosta.

4. Millainen sota se voisi olla?

Ensimmäisen kylmän sodan aikana strategisista kysymyksistä keskusteltiin julkisesti lännessä: ”Massiivisista kostotoimenpiteistä” ”joustaviin vastatoimiin”. Jopa siviilihenkilöt pystyivät muodostamaan käsityksen Naton ja Varsovan sopimuksen valtioiden välisen sodan kulusta, ainakin Naton version mukaan. Näin ei ole asian laita tällä hetkellä. Toki on olemassa tietoa siitä, miten erilaiset asejärjestelmät toimivat, mutta ei löydy julkisesti jaettuja tiedonantoja siitä, kuinka niitä voidaan käyttää strategisesti sodassa vihollista vastaan. Kaikesta päätellen tällaisia suunnitelmia, ”Graduated Response Plans”, on olemassa (Brinkmann 2019: 9). Mutta niistä ei keskustella julkisesti. Tiede ja politiikka -säätiön (Stiftung Wissenschaft und Politik) edustaja Claudia Major pohtii Naton ongelmia sodassa Venäjän kanssa seuraavasti:

Euroopan maantieteelliset olosuhteet, kuten myös Venäjän sotilasdoktriini, viittaavat siihen, että konfliktin sattuessa Venäjä yrittäisi määrätä aikataulunsa Natolle. Siksi on tärkeää, että Nato pystyy reagoimaan nopeasti, eli että sillä on nopeasti käytettävissä riittävästi joukkoja.

Kuitenkin Natovaltiot, toimittuaan kriisinhallinnassa vuosikymmeniä sotilasliiton ulkopuolisilla alueilla, ovat unohtaneet, miten asevoimia ja varusteita voidaan sotilasliiton, toisin sanoen Euroopan alueella, nopeasti asettaa käyttöön ja siirtää sekä sitten toimia yhteisvoimin operaatioalueella.

Keskeinen teema vuodesta 2014 lähtien on näin ollen ollut reagointikyvyyn (Responsiveness, kyky nopeasti tehdä päätöksiä sekä sijoittaa sotilasvoimia) sekä valmiuden (Readiness, valmius ylläpitää riittävästi iskuvalmiita, varustettuja ja yhteentoimivia sotilasvoimia, jotka voidaan käyttää nopeasti ja uskottavasti) parantaminen. ...

Täytäntöönpanossa ilmeni pian ongelmia, koska nämä uudistukset edellyttivät valtioiden ja Naton uudelleenajattelua. Toimintavalmiuden nostamiseksi (jälleen) Naton on luotava suunnittelu-, logistiikka- ja aineelliset edellytykset suurempien yksiköiden siirtämiselle nopeammin operaatiokohteeseen ja niiden toimintavalmiuden lisäämiselle. Kun kriisinhallinnassa pääasiassa käytetään pienempiä joukkoja, valtakunnallisesti pääasiallisesti yksikkö- ja pataljoonakoon mukaan (noin 3000 miestä monikansallisissa joukoissa), kyse on nyt monimutkaisten prikaati- ja divisioonakokoisista joukoista muodostettujen suurjoukkojen nopeasta siirtämisestä ja johtamisesta sekä koordinoidusta iskusta kaikkine taistelu- ja tukijoukkoineen eli useista kymmenistä tuhansista sotilaista.

Valmiuden rakentaminen vie aikaa ja rahaa – mikä on vaikeaa, kun otetaan huomioon edelleen huonossa tilassa olevia Euroopan sotilasjoukkoja, jotka ovat myös muiden operaatioiden voimakkaassa käytössä. ... Itse asiassa sotilaallisesta liikkuvuudesta, siis asevoimien ja varusteiden nopeasta siirtämisestä yli kansallisten rajojen, on tullut keskeinen puolustuspoliittinen kysymys. Ongelmallista on usein sopimaton siviili-infrastruktuuri, esimerkiksi sillat, jotka eivät ole (enää) suunniteltuja raskaiden laitteiden (kuten panssarivaunujen) kuljettamiseen. ...

Koska valta tässä asiassa on ensisijaisesti valtioilla ja EU:lla, Nato voi toimia vain koordinoijana.

Tästä syystä hyväksyttiin vuonna 2018 ”Enablement Plan for SACEUR’s Area of Responsibility”. Se kattaa kaikki sotilaalliset ja siviilitoimenpiteet, jotka on toteutettava Naton joukkojen viemiseksi nopeasti kaikkialle Eurooppaan mahdollisille iskualueille kriisin ja puolustusta vaativan tapahtuman sattuessa – maitse, ilmaitse ja meritse – ja tämän harjoittamiseksi rauhan aikana. . . . Nato-valtiot harjoittelevat useammin myös jälleen suurempien yksiköiden uudelleensijoittamista sekä Naton että monikansallisten harjoitusten yhteydessä. Eräs esimerkki on yhdeksän kuukauden välein pidettävä harjoitus Atlantic Resolve, jossa USA on vuodesta 2017 lähtien siirtänyt prikaatin USA:sta Euroopan läpi harjoituksiin ja rotaatiotoimiin Naton itärajalles. Tällä tavoin voidaan harjoitella useita joukkojen siirtämiskykyulottuvuuksia rajoja ylittävistä liikenteistä infrastruktuurin kestävyteen.

Keväällä 2020 saatuja kokemuksia on tarkoitus käyttää laajemmin: Defender 2020 -harjoituksessa Yhdysvaltojen maavoimat haluavat siirtää yli 20 000 sotilasta Yhdysvalloista Itä-Eurooppaan. Sitten he osallistuvat, yhdessä Euroopassa sijaitsevien liittoutuneiden joukkojen ja Yhdysvaltain sotilaiden kanssa, yhteensä noin 37 000 miehen, yhteiseen harjoitukseen.

(Major 2019)

4.1. Kaliningradin alue

Mahdollinen sota Naton ja Venäjän välillä saisi – Mustanmeren ohella – alkunsa tältä maantieteelliseltä alueelta, ellei Valko-Venäjä vaihda puolia kuten Ukraina teki ja liity Natoon. Se muuttaisi tietysti koko tilanteen, koska silloin Baltian mailla olisi yhteys Natoon maanteitse.

Merle Weber tiivistää brittiläisen ajatushautomon tutkimusta:

Asiakirjassa esitetään seuraava skenaario: Naton sodassa Venäjää vastaan Itämeren alue olisi ”pääareena”, vaikka voidaan olettaa, että konflikti ei rajoituisi Itämereen. Naton täydennysjoukkojen olisi ylitettävä Atlantti matkalla Eurooppaan, ja venäläiset sukellusveneet voisivat hyökätä jo siellä. ...

Taisteluissa Itämerellä maalla tapahtuvien operaatioiden tukemiseksi tarvitaan pienempiä aluksia ja amfibioajoneuvoja, jotka voisivat esimerkiksi saattaa joukkoja alueelle sekä osallistua Kaliningradista ammuttujen venäläisten ohjusten torjuntaan. Kaliningradiin sijoitettujen ohjusjärjestelmien avulla Venäjä voi pommittaa suuria osia Itämeren, mutta myös Baltian maita ja Puolaa. Tämä tarkoittaa, että Venäjällä on kyky katkaista Naton täydennysreitit Baltian maihin meritse, lentoteitse ja maitse. Se voisi sotilaallisesti ja taloudellisesti karkottaa Nato-valtiot Itämeren itäisestä kahdesta kolmasosasta sekä tulittaa maavoimia, jotka yrittäisivät ylittää tuon pienen Puola–Liettua-rajakaistan Kaliningradin ja Valko-

Venäjän välillä (ns. Suwalkin käytävä).

Venäjän kuplan puhkaiseminen Kaliningradin ympäriltä ei kuitenkaan ensisijaisesti olisi merivoimien, vaan maalta toimivien ilmavoimien tehtävä. Tässä taistelussa pääsystä Itämerelle miinasodankäynti olisi myös erityisen tärkeää, sillä Itämeren rajalliset ja tasaiset merireitit voitaisiin tehokkaasti sulkea miinoilla. Ja jos tämä taistelu Itämerestä voitettaisiin, "tavanomaisten aluksista laukaistettujen ohjusten kantama kattaisi Pietarin ja Moskovan".

(Weber 2019, cf. Allport 2018: 45ff)

Kun otetaan huomioon tällaiset skenaariot, on tarkasteltava eroa sotilaspoliittisten ja sotilasstrategisten näkökohtien välillä. Sotilasjohtajien (ja heidän kanssaan toimivien siviilien) on ajateltava ja suunniteltava sotaa sekä valmistauduttava sotaan. Se on heidän tehtävänsä. Tästä ei kuitenkaan seuraa, että he haluavat käydä tätä sotaa. Tällainen ajatushautomoiden suunnittelu päättyy ehdotuksiin poliitikoille: ”Jos te poliitikot pystytte kuvittelemaan sodan Venäjän kanssa, nämä ja nuo toimenpiteet ovat välttämättömiä. Jos ei, niin ei.” Siksi ei ole mitään järkeä lukea tällaisia tekstejä Naton aikomusten lausuntoina, vaan ne tulisi ottaa vakavasti kehitysmahdollisuuksina.

Toisaalta rauhan ja massiivisen sodan välillä on monia välivaiheita. Suuri sota esimerkiksi tarvitsee pieniä aluksia, koska suuret alukset ovat haavoittuvia. Pienessä voimannäytteessä suuret alukset voivat osoittaa pyrkimyksiä. Uutistoimiston artikkeli:

Kaikesta sotilaallisesta valmistelusta huolimatta monet asiantuntijat pitävät kyseenalaisena, pystyykö Nato puolustamaan Baltian maita Venäjän sotilaalliselta hyökkäykseltä. "Perinteisessä sotilaallisessa skenaariossa kysymykseen vastattaisiin kielteisesti", sanoo turvallisuusasiantuntija Claudia Major. On edelleen olemassa suuria ongelmia läntisten taisteluyksiköiden vahvistamisessa sillä alueella riittävän nopeasti kriisitilanteessa. Nato on nyt ottanut tämän surkeuden käsittelyyn; sotilasliitto hyväksyi heinäkuussa pidetyssä huippukokouksessaan aloitteen joukkojensa toimintakyvyn valtavasta nostamisesta. "On valmistauduttava sotilaalliseen hyökkäykseen, mutta kysymys kuuluu: onko se todella sellainen hyökkäys, jota odotamme? Mielestäni Venäjän tavoite ei ole valloittaa Baltian maita. Moskovan tavoitteena on pikemminkin osoittaa Naton ja EU:n toimintakyvyttömyyttä", sanoo Major.

...

Brinkmann ilmaisee itseään samalla tavalla. "En välttämättä odota suurta välienselvittelyä", amiraali selittää. "Sitä vastoin voin ehdottomasti kuvitella rajoitettuja provokaatioita sotilasliiton yhteenkuuluvuuden ja päättäväisyyden testaamiseksi. Silloin esimerkiksi tietyt infrastruktuurit voivat olla aggressioiden kohteena." Pahimmassa tapauksessa tämä voi johtaa alueellisiin, mutta ei globaaleihin konflikteihin. "Se vaatii sitten päättäväistä reaktiota, ja se on organisoitava. Olemme parhaillaan asettamassa itsemme maan ja sotilasliiton puolustuksen käyttöön."

(Siebold 2018)

Siksi johtopäätöksiä suunnitelmista sodan mahdollisesta kulusta on tehtävä hajallaan olevien tekstien perusteella. Toisaalta täytyy valmistautua moniin "pieniin" konflikt-eihin Venäjän kanssa, toisaalta on pidettävä mielessä myös "iso" sota. Voisi kuvitella tällaisen "suuren" sodan tapahtuvan seuraavasti: Vaiheen jälkeen, jolloin Nato epäilee esiintyvän paikallisia kiistoja ja kyberhyökkäyksiä, voidaan olettaa, että sota Itämeren alueella käydään ennen kaikkea Kaliningradista¹: Sillä Nato voi käydä menestyksekkäästi maasotia Baltiassa ja sen ympärillä vain, jos sillä on selusta turvattuna Itämerellä ja se voi luottaa turvallisiin täydennysyhteyksiin. Muuten maasodankäynti Itämeren itäpuolella on mahdotonta.

Venäjän näkökulmasta katsottuna: Kaliningrad turvaa Venäjää Nato-taisteluoperaatioita vastaan Itämerellä, Baltiassa ja sen itäpuolella.

Siksi Venäjän armeija tulee puolustamaan tukikohtiaan siellä maksimaalisella voimalla voidakseen hyödyntää niitä mahdollisimman hyvin Itämerellä ja ympäröivän mantereiden alueilla. Taistelu Kaliningradista meritse, maitse ja ilmaitse eskaloituisi välittömästi. Mitä tulee tämän paikan merkitykseen molempien osapuolten sodankäynnille, on pidettävä ydinaseiden käyttöä mahdollisena: Se joka hallitsee Kaliningradia, määrää mitä Itämerellä ja sen itäpuolella saa tapahtua. Amerikkalainen kirjoittaja esittää yleispätevästi seuraavanlaisia vaatimuksia Yhdysvaltojen sodankäynnille:

Washingtonin tehtävä on selvä. Sen on osoitettava Moskovalle ja Pekingille, että kaikki yritykset käyttää voimaa Yhdysvaltojen ystäviä ja liittolaisia vastaan todennäköisesti epäonnistuisivat ja aiheuttaisivat varmuudella kustannuksia ja riskejä, jotka olisivat täydellisessä epäsuhteessa siihen, mitä ne voisivat saavuttaa. Tämä edellyttää tavanomaista sotilaallista voimaa, mutta se tarkoittaa myös, että on oltava oikea strategia ja aseita rajoitetun ydinsodan käymiseksi ja selvitäkseen voittajana.

(Colby 2018)

Näyttää siltä, että Yhdysvallat valmistautuu "pieneen" ydinsotaan Euroopan alueella.

Yhdysvallat järjesti viime viikolla sotaharjoituksen, joka simuloi "rajoitetun" ydinasekonfliktin Venäjän kanssa, Pentagonin vanhempi virkamies on vahvistanut. ...

Harjoitus tapahtuu vain viikkoja sen jälkeen, kun Yhdysvallat, Donald Trumpin määräyksestä, on ottanut käyttöön sukellusveneestä käsin laukaistavan pienemmän tuhovoiman (low-yield) ydinkärjen vastauksena Venäjän taktisille aseille ja estääkseen niiden käytön.

Pentagonin vanhempien virkamiesten taustatiedotuksen jäljennöksen mukaan

¹ Näin myös täysin ei-puolueeton Ruotsi näkee asian (Dalsjö 2019).

puolustusministeri Mark Esper osallistui niin sanottuun "miniharjoitukseen" Yhdysvaltain strategisessa komentokeskuksessa (US Strategic Command) Nebraskassa. Esper näytteli itseään simuloitussa kriisissä, jossa Venäjä aloitti hyökkäyksen yhdysvaltalaisiin kohteisiin Euroopassa.

"Skenaario sisälsi Euroopan varautumisen sodan käymiseen Venäjän kanssa, ja Venäjä päättää käyttää low-yield-ydinasetta Naton alueella sijaitsevaa kohdetta vastaan", vanhempi virkamies sanoi. ...

Yhdysvaltojen uusien aseiden kannattajat sanovat, että ne edustavat pelotetta Moskovaa vastaan, joka heidän mukaansa voi käyttää taktista ydinasetta ilman Yhdysvaltojen vastausta, koska Washingtonin olisi valittava joko olla vastamatta hyökkäykseen tai dramaattisesti eskaloida tilannetta käyttämällä paljon tehokkaampaa strategista ydinkärkeä.

(Guardian 2020)

Tällaista suunnittelua varten on olemassa malleja:

Yhdysvaltain kylmän sodan ydinasekohteiden luetteloiden salassapitovelvollisuuden poistaminen ensimmäistä kertaa Washington, DC, 22. joulukuuta 2015 - SAC [Strategic Air Command](U.S. Cold War Nuclear Target Lists Declassified for First Time Washington, D.C., December 22, 2015 - The SAC [Strategic Air Command])

Atomic Weapons Requirements Study -tutkimus vuodelta 1959, tuotettu kesäkuussa 1956 ja julkaistu tänään ensimmäisen kerran kansallisen turvallisuuden arkiston toimesta (National Security Archive 30 www.nsarchive.org) tarjoaa kattavimman ja yksityiskohtaisimman luettelon koskaan salassapitovelvollisuudesta poistetuista ydinkohteista ja kohteena olevista järjestelmistä. ...

Itä-Saksa oli suurten Neuvostoliiton lentotukikohtien paikka ja itse Itä-Berliini oli "järjestelmällisen tuhon" kohde. ...

Itä-Berliinin ja sen esikaupunkien atomipommitukset olisivat todennäköisesti aiheuttaneet tulimyrskyjä sekä muita vaikutuksia tuhoisin seurauksin Berliinin länsipuolelle. Ei tiedetä, suorittiko SAC tutkimuksia Länsi-Berliinin tai muiden Itä-Saksan kohteiden haavoittuvuudesta Itä-Berliiniin kohdistuvien ydinasehyökkäysten johdosta.

(Burr 2016)

Suunnitelmana oli hyökätä seurauksista riippumatta. On täysin käsittämätöntä, kuinka Liettuan suurlähettiläs 9. helmikuuta 2020 julkaistussa tweetissä suhtautuu myönteisesti saksalaisten lentokoneiden nykyaikaistamista koskevaan tekstiin "ydinvoiman

jakamiseksi" (nuclear sharing)¹:

Ehdotukset, jotka tarjoavat uskottavan vastauksen Venäjän A2/AD-kyvyistä Itämeren alueella. Kiitos @Ce_Moll, Heinrich Brauß ja @dgapev (Semaska 2020)

Jos länsituuli puhaltaa, Liettua voi Kaliningradin ympärillä käydyn ydinsodan jälkeen olla asumaton ikuisiksi ajoiksi – mutta Venäjä on oppinut läksynsä! Mutta on olemassa myös saksalaisia kirjoittajia, jotka vaativat alueellisia ydinaseita nimenomaan Suwalkin ja Kaliningradin ongelman ratkaisemiseksi:

Jos Venäjän johto tulisi siihen johtopäätökseen, että koko strateginen tilanne sallisi tai jopa suosisi sotilaallista hyökkäystä, jonka kohde olisi rajoitettu, mutta jolla olisi kauaskantoiset poliittiset ja strategiset vaikutukset ja niihin liittyvät riskit olisivat hallittavissa, se voisi päättää edetä nopeasti tavanomaisten asevoimien kanssa Baltian maissa ja osassa Puolaa. Tavoitteena olisi erottaa Baltian maat Kaliningradista käsin muusta Nato-alueesta. ... Nämä uhat voisivat olla sitä uskottavampia, mitä suurempi epävarmuus vallitsisi Euroopan valtioissa siitä, kuinka uskottava Yhdysvaltojen ydinturvatakuu on heidän liittolaisilleen. (Bauß / Krause 2019: 161)

Tekstin jatkuessa kirjoittajat jättävät kuitenkin kertomatta, mitkä olisivat heidän vaatimustensa konkreettiset ja käytännön seuraukset: nimittäin että ydinaseita tulisi käyttää myös Itämeren itäosassa ja Baltian maissa, jos sotaa ei muuten voida voittaa. Tietenkin puhutaan vain uhkista. Aikeiden vakavuus on kuitenkin osoitettava jotenkin/jossain vaiheessa. Ydinaseiden käytöllä olisi katastrofaalisia seurauksia kauas alueen ulkopuolelle (Röhrlich 2019), varsinkin kun ei voida odottaa, että ydinaseiden käyttö pysyisi alueellisesti rajoitettuna Kaliningradiin.

Tietysti sota alkaa Venäjän hyökkäyksellä. (Kenenkään, joka on seurannut Nato-maiden osallistumista viime aikoina käytyihin sotiin, ei tarvitse välttämättä uskoa tähän). Naton Baltian maissa olevilla rotaatiojoukoilla ei ole vahvuutensa perusteella mahdollisuuksia Venäjän armeijaa vastaan, myöskin Nato luokittelee ne "ansalangaksi":

Viime kädessä "keihäänkärjen" nopea siirtäminen tarkoittaisi, että Venäjä ei

¹ Ydinvoiman jakaminen on käsite Naton ydinase- pelotepolitiikassa, joka koskee NATON ydinaseiden käytön suunnittelua niiden maiden osalta, joilla ei ole omia ydinaseita. Erityisesti siinä määrätään, että kyseisten maiden asevoimat osallistuvat ydinaseiden toimittamiseen niitä käytettäessä. Osana ydinvoiman jakamista osallistuvat maat neuvottelevat ja tekevät yhteisiä päätöksiä ydinasepolitiikasta, ylläpitävät ydinaseiden käyttöä varten tarvittavia teknisiä laitteita (etenkin ydinasekelpoisia lentokoneita) ja varastoivat ydinaseita alueellaan. https://fi.qwe.wiki/wiki/Nuclear_sharing

hyökkäisi vain itäiseen kumppaniin vaan myös liittolaisten joukkoja vastaan. (Varwick 2017: 81)

Kaksi asiaa on siihen nähden tarpeen:

1. On tuhattava Venäjän armeijan mahdollisuus Kaliningradista käsin estää Naton ja sen liittolaisten toimintaa Itämerellä ja samalla sulkea Suwalkin käytävä. Tämä voidaan saavuttaa vain tuhoamalla kaikki Venäjän sotilaalliset laitokset Kaliningradin erillisalueella. Tämä ei tapahtuisi ilman vastarintaa: Kaliningradista käsin Berliini ja Varsova ovat ohjuksilla saavutettavissa. Täten nousisi välitön eskalatiovaara, joka käsittäisi Keski-Euroopan sekä Skandinavian maat.
2. Kaliningrad on nyt takaisinvalloittettava/vapautettava. On vaikea uskoa, että kyseeseen tulisi vuoden 1944 Normandian tyyliiset maihinnousutoimet. Ne epäonnistuisivat rannikolla raskaan tulituksen takia (lentokoneet, droonit, tykistö, ohjukset). Venäjä näkee ja tuntee avaruudesta käsin jokaisen aluksen, jokaisen lentokoneen, jokaisen panssarivaunun, jokaisen tykin ja sillä on asianmukaiset keinot paitsi taisteluun myös tuhoamiseen. Ainoa jäljellä oleva vaihtoehto on maareitti, joka ei ole erityisen vaikea havaita: tuhotun Kaliningradin erillisalueen ja Suwalkin käytävän kautta Baltian maihin ja Valko-Venäjälle.

Missä määrin Pietari, josta ilma- ja meriliikenne kulkee Itämeren kautta Kaliningradiin rauhan aikana, sisällytetään Naton taisteluihin, on edelleen epäselvää. Se merkitseisi myös taistelun laajentamista itse Venäjälle.

Sitä, miten Kaliningrad aiotaan kukistaa, ei voida päätellä julkaistuista teksteistä, vaikka tietenkin voidaan olettaa, että tämä otetaan huomioon ei vain Naton, vaan myös Saksan asevoimissa. On pyrittävä täydelliseen tuhoon ylittämättä ydinasekynnystä. Yhdysvaltalainen teksti:

"Jos meidän on mentävä sinne tuhoamaan esimerkiksi Kaliningradin IADS (integroitu ilmapuolustusjärjestelmä, Integrated Air Defense System), älkää epäilkö, ettei meillä olisi suunnitelmaa sen jälkeen", Yhdysvaltain ilmavoimien komentaja vakuutti toimittajille täällä tänään. "Harjoitteleme tätä. Ajattelemme näitä suunnitelmia koko ajan, ja ... jos se joskus toteutuu, olisimme valmiita täytäntöönpanoon." Jos strategisesti sijaitsevalta Kaliningradin erillisalueelta käsin suoritettu venäläinen aggressio vaatisi Yhdysvaltojen vastausta, kenraali Jeff Harrigan jatkoi, "niin osallistuisimme monialueisella, hyvin ajoitetulla ja tehokkaalla suorituskyvyllä varmistaaksemme tarvitsemamme pääsyn kyseiselle alueelle." ...

Ei ole yllättävää, ettei kenraali antanut yksityiskohtia siitä, millainen hyökkäyssuunnitelma olisi. Mutta Kaliningradin ainutlaatuinen sijainti Puolan ja Liettuan

välillä, kaukana muusta Venäjistä, tekee siitä sekä erinomaisen etulinjan tukikohtan että erittäin alttiin kohteen. Venäjän ilmatorjunta, laivatorjunta ja pintaohjukset, jotka sijaitsevat siellä, voivat uhata suurta osaa Natoa, mikä pakottaa erityisesti ilmavoimat miettimään, miten puolustaa paremmin helposti osuttavissa olevia mega-tukikohtia ja miten hajauttaa lentokoneita useisiin kohteisiin. Toisaalta venäläiset laukaisualustat ovat myös Naton Itämeren sotalaivojen sekä Naton rannikkotyökistön saavutettavissa – ja lisäksi suhteellisen lyhyen ajomatkan päässä Naton panssarivaunuista.

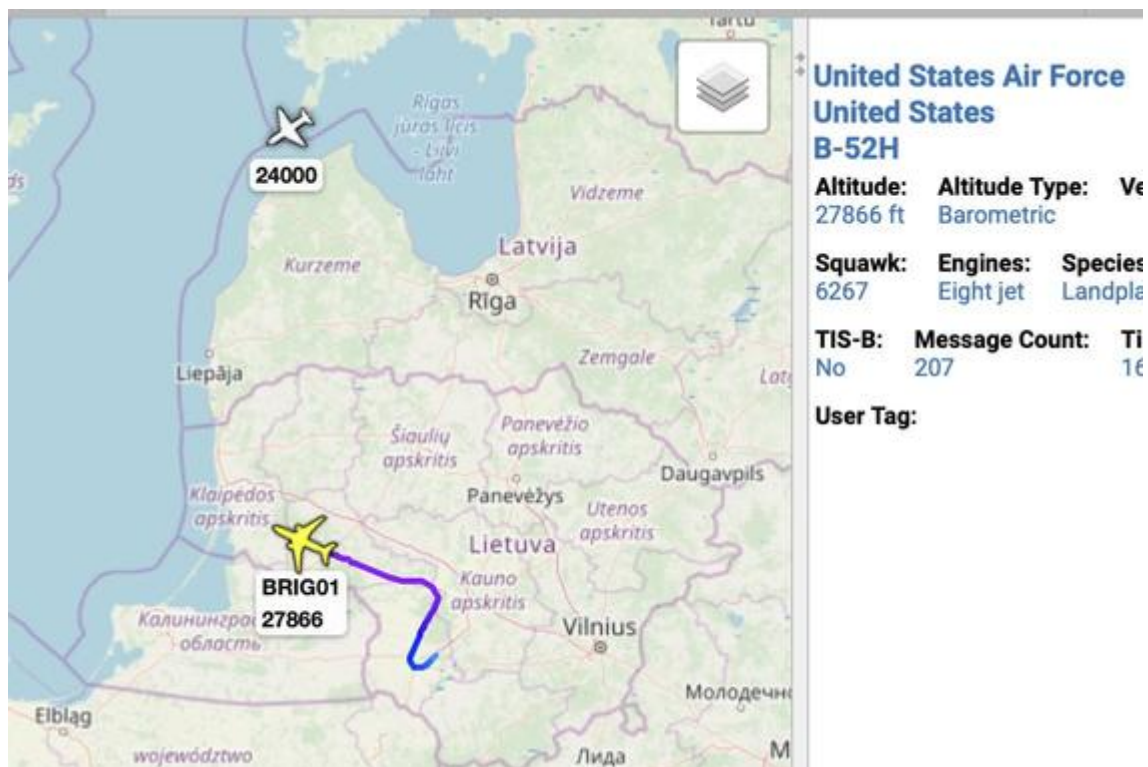
Maantiede luo uusia vaihtoehtoja sille, mikä oli perinteisesti puhdas ilmavoimien tehtävä, jos Yhdysvallat ja sen liittolaiset pystyvät koordinoimaan kaikki nämä eri alueilla toimivat erilaiset sotavoimat. Se on valtava haaste.

(Freedberg Jr. 2019)

Venäläiset kommentit eivät luo vaikutelmaa, että kaikki venäläiset poliitikot olisivat ymmärtäneet ongelman koko vakavuudessaan. Sitä pikemminkin vähätellään.

Venäjän puolustusministeriön mukaan Kaliningrad on täysin suojattu ”USA:n kenraalien kehittämiltä aggressiivisilta 'suunnitelmilta' ". Ministeriön lausunnossa todettiin, että ”Kaliningradin alueen ilmapuolustuksen kyvyt havaita, saattaa ja tarvittaessa taata, että mikä tahansa lentävä kohde tehdään kyvyttömäksi, ovat hyvin tiedossa kaikille Nato-lentäjille, jotka ovat joskus lähestyneet Venäjän rajoja Baltiassa”.

(Sputnik-News (3) 2019)

Mutta näyttää siltä, että myös ydinaseiden käyttöä harjoitellaan. Hollantilainen toi-

mittaja kysyy Twitterissä sekä esittää kartan.

En ole aivan varma siitä, mikä on viestin tarkoitus B-52 ydinpommi-koneen lentämisestä Kaliningradin (Venäjä) rajan varrella. Läsnäolon näyttäminen? Uhkailu? Provokaatio? Kuka tietää ...
(Vrej 2019)

Liettualainen toimittaja pitää tätä täysin normaalina menettelynä:

Liettuassa, Kaliningradin lähellä, on harjoitusalue, jonne B52 on pudottanut harjoituspommeja jo useita vuosia, mikä on hyvä JTAC-koulutukselle. Venäläiset ovat lentäneet Tu160-koneilla Itämeren yli, puhumattakaan Zapad-ydinaseiden simuloituista laukaisuista, jotenka heillä ei ole syytä valittaa.
(Saldziunas 2019)

Hän on todennäköisesti oikeassa. Sanomalehdet ilmoittavat toistuvasti tällaisista tapauksista.

Kreml valitti torstaina, että Yhdysvaltain B-52 ydinkelpoisten strategisten pommikoneiden lennot Itämeren yli lähellä Venäjän rajoja aiheuttivat jännitteitä alueella, mutta Washington sanoi, että ne olivat tarpeellisia potentiaalisten vastustajien estämiseksi.
(Osborn/Balmforth 2019)

Vaikuttaa varmalta, että ydinaseiden käyttöä konflikteissa harjoitellaan tällä alueella.

Nato on hiljaa aloittanut vuosittaisen harjoituksen harjoitellakseen ydinhyökkäyksen käynnistämistä kriisin aikana. Harjoitukset seuraavat Venäjän massiivisia sotapelejä sotilasliiton rajoilla ja käsittävät myös uusien mannertenvälisen ballististen ydinohjusten testaamisen sekä lisääntyvät raportit todennäköisesti Venäjältä peräisin olevista elektronisista ja kyberhyökkäyksistä.
Naton sotilashenkilöstö Belgiassa ja Saksassa käynnisti 16. lokakuuta 2017 viimeisimmän version sotilasliiton tärkeimmästä ydinpelotteesta, lempinimeltään "Steadfast Noon". Yhdysvaltain julkisesti saatavilla olevissa armeijan asiakirjoissa ensisijaisen tavoitteen kuvataan yksinkertaisesti olevan "operaatiosuunnitelman vahvistaminen". Tämän vuoden versio sisältää operaatiot Kleine Brogelein lentotukikohdassa Belgiassa ja Büchelin lentotukikohdassa Saksassa, joissa Yhdysvallat ylläpitää B61-atomipommien varastoja.
(Trevithick 2017)

Näin voidaan piirtää karkea kuva lännen ja Venäjän välisen sodan kulusta Itämerellä:

Ei ole väliä, kuinka sota alkaa, se muuttuu hyvin nopeasti ilma- ja pommisodaksi Kaliningradin sotilaallisista toimintatiloista. Juuri tällaiseen sotaan myös Venäjä

valmistautuu erilaisilla ohjuksillaan Kaliningradin alueella: ilma-torjuntaohjuksia, mutta myös ohjuksia, jotka laukaistaan Itämerelle ja viereisille maa-alueille pohjoisessa (Latvia), idässä (Latvia ja Puola), etelässä (Puola ja Saksa) ja jotka voivat häiritä lännen liikkeitä ja ennen kaikkea tuhota länsimaiden mahdollisuudet.

Uskomattoman nopea toiminnan eskaloituminen saattaa tapahtua sekä lännessä että Venäjällä: Koska Venäjän mahdollisuuksien sulkeminen Kaliningradista käsin häiritä länsivoimien laivastoja Itämerellä sekä häiritä Puolan ja Baltian maiden maa-joukkoja on perusedellytys.

Ja päinvastoin: Vain kaikkien länsimaiden sotilaallisten voimavarojen nopea ja täydellinen hävittäminen Itämeren alueella varmistaa Venäjän Kaliningradin selviytymisen. Sotilasmaantieteellinen tilanne vaatii kiihtyvyyttä ja vähentää poliittisen ratkaisun mahdollisuuksia. Pikemminkin uhkana on ilmavoimiin keskittynyt salamasota. Saattaa olla, että ydinaseita käytetään.

Tämä sota, kuten jokainen tämän tyyppinen sota toisen maailmansodan jälkeen, olisi ensin ilmavoimien, erityisesti Yhdysvaltain ilmavoimien, sota, nyt ohjusjoukoilla täydennettynä. Ensimmäisessä vaiheessa heidän olisi taisteltava ilmaherruudesta ja tuhoamalla vihollisen taisteluvälineet, viestintä- ja komentokeskukset, riistettävä sen olennaiset kyvyt.

Venäjän kuplan puhkeaminen Kaliningradin ympärille ei kuitenkaan olisi ensisijaisesti laivaston, vaan maalta toimivien ilmavoimien tehtävä.
(Weber 2019)

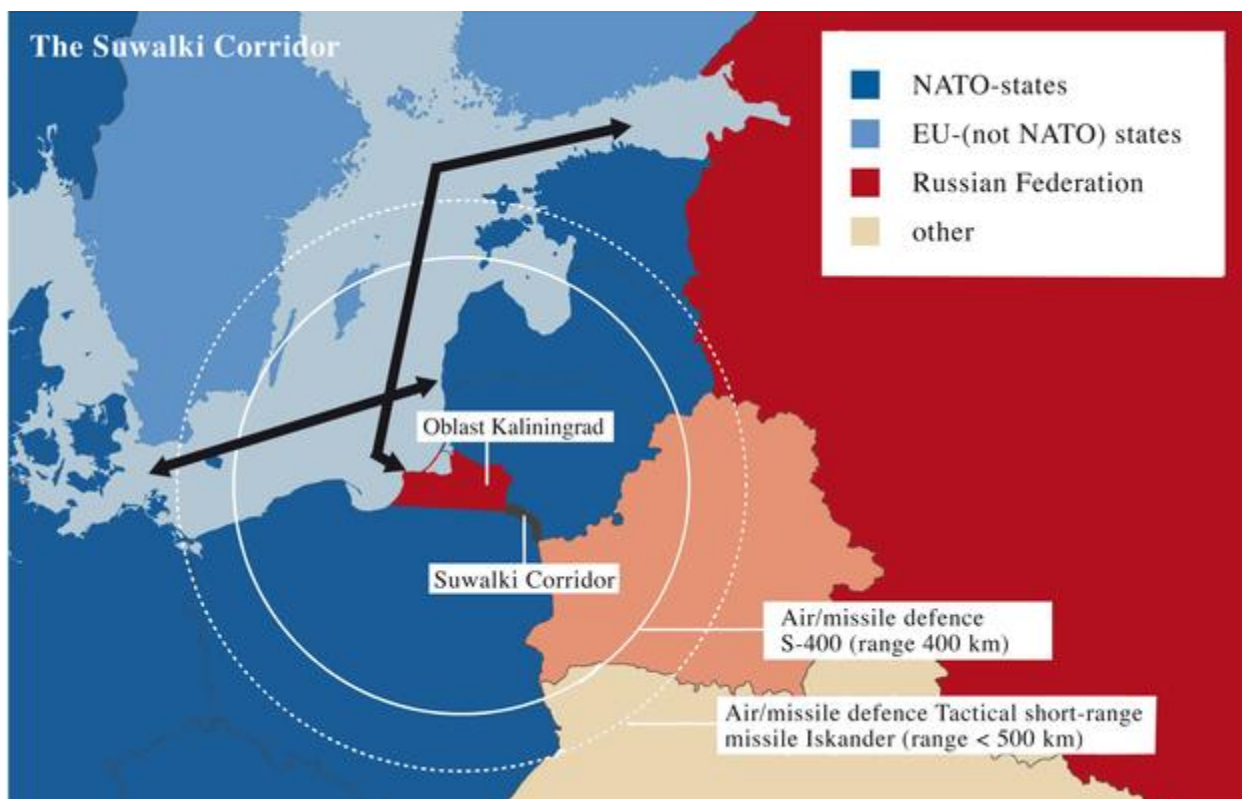
Länsi-Itämeren rannikkovaltioiden eri laivastojen olisi alussa toimittava pidättyväisesti, oletetusti oikeaan osuvan olettamuksen perusteella, että vihollinen näkee kaiken avaruudesta ja voi joka tapauksessa tuhota vaikkapa muutaman metrin pituisen esi-neen erilaisilla lentokoneilla.

Toisessa vaiheessa, jolloin Kaliningradin tulisi olla toimintakyvytön, kyse olisi Itämeren "hallussapidosta", ts. tehdä Venäjän laivasto Pietarissa liikuntakyvyttömäksi. Kyse olisi miinojen asentamisesta, miinojen raivaamisesta, rannan lähelle pääsemisestä, ampumisesta kohti rannikkoa, joskus myös etenemisestä kohti maata, kaikki turvallisen meriliikenneyhteyden luomiseksi Baltiaan.

4.2. Suwalkin käytävä

RAND-tutkimukseen (Shlapak/Johnson 2017) perustuva "Hodges-raportti" (Hodges / Bugajski / Doran 2018) määrittää Baltian maiden Natojoukkojen kestävyuden Venäjän hyökkäyksen sattuessa ja miten tämä vaikuttaisi tulevaan sotilaspolitiikkaan ja Naton piiriin kuuluvien sotilasideologioiden ajatteluun. Kyse on Suwalkin käytävästä:

Suwalkin käytävä

Suwalkin käytävä (myös Suwalki Corridor, eng. Suwalki Gap, puol. Przesmyk Suwalski) tarkoittaa Naton terminologiassa Puolan raja-alueita Liettuan kanssa, joka yhdistää Baltian valtiot Nato-kumppaniin Puolaan ja joka erottaa Venäjän Kaliningradin erillisalueen Valko-Venäjältä. Se koostuu Suwałkin, Augustówin ja Sejnyyn ympäröivistä alueista.

Rajaosuus kulkee kahden rajakolmion välillä yli 65,4 km linnuntietä tai 100 km maitse rajakolmiosta Liettua–Puola–Valko-Venäjä kaakossa rajakolmioon Liettua–Puola–Venäjä (Kaliningrad) luoteessa.

(Wikipedia – Suwalki-Lücke)

Yhdysvaltain armeijan kieleen ilmestyi äskettäin uusi käsite: "Suwalki Gap" (puolaksi *przesmyk Suwalski*) – maakäytävä Puolan ja Liettuan tai pikemminkin Valko-Venäjän ja Kaliningradin välillä. Tämä suikale Puolan ja Liettuan rajaa on kiillautunut Venäjän liittolaisen Valko-Venäjän ja Venäjän Kaliningradin erillisalueen välille. Suwalki gap (aukko) on luoteessa Venäjän erillisalueen Kaliningradin ja kaakossa Moskova-ystävällisen Valko-Venäjän välinen maa-alue, joka on avainasemassa toisaalta mahdollisten uhkien vuoksi ja toisaalta mahdollisuuksien vuoksi tarjota apua Baltian maille. Sejnyyn alueella sijaitsevaa 60 mailin / 100 km:n [raja on kiemurteleva, joten arviot vaihtelevat] maakaistaa kutsutaan myös Suwalkin käytäväksi ja liettualaiset käyttävät nimikettä Suwalkin kolmio (Punskin, Sejnyyn ja Suwalkin kaupunkien mukaan).

(GlobalSecurity.org, 2020)

Keskustelua on herättänyt, voiko Nato ylläpitää tätä ainoata maayhteyttä mahdollisessa sodassa Venäjää vastaan ja miten.

Vaikka Itämeren maaraja Venäjän ja Valko-Venäjän kanssa on lähes 1400 kilometriä, tämä strategisesti tärkeä NATO-alue on fyysisesti maitse yhteydessä muihin liittolaisiin ainoastaan yhdellä maakaistalla: Suwalkin käytävällä. Se on suhteellisen pieni maa-alue, joka käsittää vain kaksi kapeaa valtatieä ja yhden junaradan ja aiheuttaa merkittäviä haittoja liikkumavaralle. Jos venäläiset joukot pääsisivät hallitsemaan Suwalkin aluetta tai edes uhkaisivat Nato-henkilöstön ja sotatarvikkeiden vapaata liikkuvuutta sen kautta, ne katkaisisivat Baltian maat tehokkaasti muusta sotilasliitosta. Tämä voisi ratkaisevasti hankaloittaa Baltian maiden vahvistamista maitse.

Siksi on Naton uskottavuuden ja länsimaisen yhteenkuuluvuuden kannalta välttämätöntä torjua mahdollisia Suwalkiin kohdistuvia toimia – tai jopa toiminnan uhkia. Suwalkista saatuja opetuksia siitä, miten ehkäistä mahdollinen Venäjän aggressio, voidaan ja pitää soveltaa Naton koko itärajalla. ...

Naton sitoumuksista huolimatta vuoden 2016 Varsovan huippukokouksen jälkeen on herännyt kysymyksiä Puolan ja Baltian maiden nykyisten tripwire-joukkojen (kolmilankainen voima) kokonaistehokkuudesta. Jos vastustaja tietää tripwire-joukon sijainnin, se voi yksinkertaisesti välttää sen. Lähtökohta sotilaallisen laitteiston sijoittamiselle ilman Yhdysvaltojen ja muiden liittoutuneiden joukkojen pysyvää läsnäoloa on täten kaksiosainen:

Oletus 1: Hyökkäyksen sattuessa kansalliset asevoimat ja reservijoukot pystyvät yhdessä Naton tripwire-joukkojen rajallisten osastojen kanssa estämään tai viivästyttämään hyökkääjää riittävän kauan.

Oletus 2: Oikeaan aikaan tapahtuva vahvistus etäisillä Nato-yksiköillä estää alueellisen "fait accompli" toteutumisen rauhanpöydän ääressä.

Kuitenkin tunnistamalla nämä oletukset Moskova pystyy hyödyntämään ennustettavissa olevat epäilyt, epävarmuustekijät ja poliittiset juovat, jotka voivat syntyä sotilasliiton sisällä kriisin aikana. Näin ollen Venäjä voisi päättää testata Naton reaktiota useilla mahdollisilla skenaarioilla, joko matalan kynnyksen "hybridi"-kokeilulla, rajoitetulla tai lyhytkestoisella hyökkäyksellä, nopealla iskulla alueen valloittamiseksi tai uhkaamalla laajemmalla sodalla, jos Nato vastaa voimalla. Jotkut tai kaikki yllä mainitut toimet voidaan suorittaa peräkkäin tai samanaikaisesti. ...

Vaikka NATO:lla ei ole vastaavia sotilaallisia voimavaroja Itämeren alueella, sillä on Saksassa ja muualla Euroopassa merkittäviä voimavaroja, jotka voidaan ottaa käyttöön kriisitilanteessa. Kysymys on siitä, kuinka nopeasti nämä joukot ovat mobilisoitavissa käytettäväksi tällä taistelujen kohteena olevalla sotänäyttämöllä. Teoriassa Naton sotilaallisen toiminnan nopeuden ja voiman sekä sen tehokkuuden lisäämisen nopeuttamalla tunnistamista, päätöksentekoa ja täydennystoimia tulisi toimia pelotteena Venäjän aloittamalle aggressiolle. Mutta miten tämä toimisi käytännössä?

Tämä raportti sisältää käytännöllisiä suosituksia sotilasliiton tehokkuuden mak-

simoimiseksi pelotteen, puolustuksen ja vastahyökkäysten (aiemmin mainittu) suhteen. Taattujen NATO-vahvistusten lisäksi jokaiselta Venäjän rajavaltiolta on vaadittava puolustuksessaan kolmen peruselementin toteuttamista:

Varhainen varoitus Moskovan peitelystä kumouksellisesta toiminnasta kohteena olevalla alueella, jotta se voidaan estää tai hillitä;
 pätevät paikalliset joukot, jotka pystyvät reagoimaan nopeasti hyökkäykseen kansallista alueellista koskemattomuutta vastaan ja;
 riittävä infrastruktuuri ja laitteet, jotka on asetettu valmiiksi Nato-joukkojen nopean sijoittamisen toteuttamiseksi.

(Hodges/Bugajski/Doran 2018, Securing the Suwalki Corridor)

Tämä teksti on ensisijaisesti luettava sotilaallisesti: Mitä tehdä, jos venäläiset tulevat? Se olisi armeijan tehtävä. Toisaalta näyttää siltä, että se kerrassaan kiistattomasti koskettaa politiikkaa: Venäläisethän haluavat tulla, joten meidän on aseistettava itsemme ja käyttäytyttävä niin ja noin. Ehdotukset tähtäävät Nato-järjestelmien täydelliseen uudelleenjärjestelyyn Saksassa, Puolassa ja Baltian maissa. Suwalkin käytävästä tulee sotilaallisen ja poliittisen strategian muodostamisen keskipiste.

Aivan kuten Fuldin aukon aiheuttama haaste aikoinaan ajoi Naton määrittelemään uudelleen strategiansa, valtiomiestaitonsa, pelotteensa ja puolustuksensa kylmän sodan aikana, Suwalki vaatii nyt samaa huomiota – ehkä jopa enemmän.

(Hodges/Bugajski/Doran 2018, Securing the Suwalki Corridor)

Tähän yhteyteen kuuluvat vuonna 2013 (!) perustettu monikansallinen operatiivinen johtajuus (Multinationale Kommando Operative Führung/Multinational Joint Headquarters Ulm) sekä operaatiot Atlantic Resolve (Wikipedia Operation Atlantic Resolve) ja Defender 2020:

Yhdysvallat lähettää ensi vuonna Eurooppaan enemmän sotilaita kuin se on tehnyt neljännesvuosisadan aikana.

Seuraavana vuonna 19 Naton jäsenvaltiota järjestää sotaharjoituksen "Defender 2020", lyhennettynä: DEF 20. Tätä harjoitusta johtaa Yhdysvallat, joka aikoo osallistua yhteensä 37 000 sotilaalla. Heistä jo 17 000 on sijoitettu Eurooppaan. Loput lennätetään ja tuodaan aluksilla Pohjois-Amerikasta lämpänsärisävaunujen ja muun varustelun mukana, kuten Yhdysvaltain joukot Euroopassa eilen ilmoittivat. 20 000 miestä tarkoittaisi sellaista määrää, mitä ei ole tuotu Atlantin yli yhtä sotaharjoitusta varten viimeisen neljännesvuosisadan aikana.

Saksa tulee toimimaan tämän manööverin "keskuksena" huhti- ja toukokuussa: Tähän valtioon, joka tammikuussa otti johtakseen vuonna 2014 perustettuja Naton erittäin nopean toiminnan joukkoja, "Very High Readiness Joint Task Force" (VJTF) , saapuu sotilaita ja sotamateriaalia Yhdysvalloista edelleen

jaettavaksi Puolaan ja kolmeen Baltian maahan, Liettuaan, Latviaan ja Viroon. Bundeswehrin "taistelua, taistelutukea ja johtajuutta" koskevan tuen lisäksi on tarkoitus perustaa myös kolme saattueiden tukikeskusta (Convoy-Support-Zentren) ja suuri tankkausasema. Jälkimmäinen on tarkoitus rakentaa armeijan Bergenin harjoitusalueelle Lüneburgin nummelle.

Tiet, sillat, kiskot ja kahden prosentin tavoite

Saksan puolustusministeriön mukaan DEF 20:n tarkoituksena on "harjoittaa suurten yksiköiden nopeaa sijoittamista Atlantin yli ja Euroopan läpi viemistä sen varmistamiseksi, että asiaankuuluvat menettelyt toimivat kriisitilanteissa". Täten Saksan liittotasavalta voi osoittaa, miten se myötävaikuttaa "yhteiseen Euroopan ja euro-atlantin turvallisuuteen". Lisäksi tarkistetaan osittain yli 130 tonnia painavilla panssarivaunuilla, jotka kuljetetaan matalakuormaajilla, myös Saksan infrastruktuurin kuormituskyky.

Muille saksalaisten teiden ja siltojen käyttäjille tämä voi tarkoittaa kahta asiaa: toisaalta tällaisten rakenteiden vaurioitumista ja liikenteen esteitä – toisaalta ehkä myös jo pitkään tiedossa olevien korjausten, kunnostusten ja laajennusten nopeampaa toimenpanoa. Jos Saksan liittohallitus käyttäisi puolustusbudjettia tähän, se voisi nopeasti lähestyä Naton kahden prosentin tavoitetta, jonka noudattamista Yhdysvaltain hallitus vaatii ...

Ilma- ja maanteiden lisäksi materiaalia ja sotilaita on tarkoitus kuljettaa myös sisävesialuksilla ja kiskoilla. Jälkimmäinen saattaisi johtaa lisääntyviin myöhästymisiin jo entisestään hyvin häiriöalttiissa rautatieliikenteessä.
(Mühlbauer 2019)

Suwalkin käytävässä ei siis ole kyse jossain kaukana idässä olevasta aiheesta, vaan pikemminkin keskipisteestä, jonka ympärillä käsitellään monia muita sotilaallisia kysymyksiä, mukaan lukien Itämeren laivaston asiat. Tätä asiaa tulisi tarkastella kriittisesti myös sotilaallisesta näkökulmasta.

Läheisemmän tilannetarkastelun pitäisi ennen kaikkea paljastaa, ettei Venäjän tarvitse sulkea Suwalkin käytävää, sillä se on jo suljettu. ... Maasto on vaikeaa, ja on vain kaksi tieosuutta, jotka mahdollistavat nopean joukkojen vahvistamisen. Tärkeintä on, että Venäjän ei tarvitse, kuten kaikki pelkäävät, lähettää panssarivaunuja estääkseen Naton vahvistuksia: Se voi käyttää tykistöä tai muita aseita tuhotakseen maanteitä ja pitää ne suljettuina melko pitkään. ... Suwalkin dilemman löytyy neljä mahdollista ratkaisua, jotka kaikki puuttuvat käynnissä olevasta keskustelusta – luultavasti siksi, että ne ovat liian kiistanalaisia tai liian epämiellyttäviä julkiseen keskusteluun. Mikään poliittinen keskustelu ei kuitenkaan voi olla riittävän kattava ilman, että se käsittelee kaikkia vaihtoehtoja, olivatpa ne kuinka epämiellyttäviä tahansa.

Ensimmäinen vaihtoehto on oppia elämään sen kanssa. Tätä kutsutaan molemminpuoliseksi haavoittuvuudeksi. ... Baltian maiden haavoittuvuutta tasapainottaa Kaliningradin alueen haavoittuvuus – eristetty Venäjän erillisalue,

jonka Nato, riippumatta alueen raskaasta aseistuksesta, voisi valloittaa sodan sattuessa.

Toinen vaihtoehto on Naton tehostettu läsnäolo käytävän läheisyydessä.

Suwalkin käytävän välittömässä läheisyydessä tarvittaisiin suhteellisen suuri ja liikkuva Nato-joukko, joka kykenisi hiljentämään venäläistä tykistöä, torjumaan lyhyen kantaman ohjuksia, ampumaan alas lentokoneita sekä pääsemään käytävälle raskailla panssarivaunuilla molempien osapuolten suojaamiseksi ja vahvistusten turvaamiseksi Baltian maihin. Joukon on oltava lähellä taistelukenttää, koska puhumme erittäin tiukoista aikatauluista. ...

Ilmeisesti tämä vaihtoehto saattaa luoda turvallisuusongelman. Suwalkin käytävän maksimaalinen turvallisuus merkitsee väistämättä maksimaalista epävarmuutta Kaliningradin alueelle. Tämä antaa aiheen Venäjälle entisestään vahvistaa voimiaan erillisalueella, ja siten herättää taas uutta huolta Suwalkista ja lisävahvistuksista jne. Lopputulos on alueellisen asevarustelun kierre, kunnes kasvava jännite Naton ja Venäjän armeijoiden välillä puhkeaa ja räjähtää suoraan konfliktiin. ...

Kolmas vaihtoehto on Valko-Venäjän hallinnonvaihto. "Valko-Venäjän kevät" tai "Minsk Maidan" voisi edesauttaa rikkomaan liiton Venäjän kanssa ja siten turvaamaan toisen puolen käytävästä. Parhaissa olosuhteissa Suwalkin dilemma häviää kokonaan, kun lisävahvistusreitit avaavat käytävän. Tämän vaihtoehdon ilmeinen haittapuoli on ajoitus – kukaan ei tiedä, milloin tällainen vaihto voi tapahtua, ja jos tapahtuu, millaisen poliittisen linjan uusi hallitus voisi valita ja mikä Venäjän reaktio voisi olla. ...

Neljäs ja viimeinen vaihtoehto on ottaa Kaliningrad haltuun nopeasti konfliktin sattuessa. Suwalkin käytävä voidaan turvata hyvin lyhyellä varoitusajalla – kirjaimellisesti konfliktin ensimmäisinä tunteina – jos erillisalueeseen sijoitetut venäläiset joukot tehdään kykenemättömiksi. Siinä tapauksessa syntyisi realistinen mahdollisuus siirtää vahvistuksia alueen läpi.

(Sokov 2019, How NATO Could Solve the Suwalki Gap Challenge)

Päätelmä:

Täten Suwalkin ongelman tarkka tarkastelu johtaa kolmeen päätelmään, jotka kaikki ovat epämiellyttäviä.

Ensinnäkin yleisesti keskustelussa esiintyvät suositukset (kuten CEPA-raportissa esitetyt suositukset, joiden kirjoittajien nimet tekevät niistä erityisen merkittäviä) eivät täytä aikataulun kriteerejä. Ne ovat merkityksellisiä Naton aseman yleisen vahvistamisen kannalta, mutta eivät tämän erityisen haasteen ratkaisemiseksi.

Toiseksi vaihtoehdot, joihin liittyy Naton ennakoiva lähestymistapa, lisäävät jännitteitä ja asekilpailua. Nämä seuraukset saattavat olla siedettäviä, mutta eivät toivottavia.

Kolmanneksi, ja ainoa vaihtoehto, joka ei sisällä asevarustelua ja lisääntyviä jännitteitä – oppiminen elämään molemminpuolisen haavoittuvuuden alaisena – on ristiriidassa Naton ja Suwalkin ongelmaan välittömästi liittyvien, Puolan ja

Baltian maiden vallitsevan mielialan kanssa. Tämä on kuitenkin ainoa vaihtoehto (varsinkin jos se kytketään luottamusta lisääviin toimiin ja neuvotteluihin joukkojen keskittymisen vähentämiseksi), jolla on jonkinlaista toivoa konfliktien välttämisestä.

(Sokov 2019, How NATO Could Solve the Suwalki Gap Challenge)

Yksinkertaistettuna: Naton ongelmaan ei löydy sotilaallista ratkaisua, ellei Valko-Venäjän ja Venäjän välinen liitto tuhoudu, mikä tarkoittaisi, että Venäjän armeijan toimintavaihtoehtosiirtyisivät kauas itään. Samanaikaisesti Nato–Venäjä-yhteistyösopimus on virallisesti irtisanottava, jotta Baltian maihin, Puolaan ja myös Valko-Venäjälle voitaisiin sijoittaa periaatteessa rajattomasti Nato-joukkoja.

Mutta jos – kuten Defender 2020 osoittaa – Nato Keski- ja Itä-Euroopassa (plus Saksan ja Puolan liikenneinfrastruktuuri), nykyisissä poliittisissa olosuhteissa, keskittyy Suwalkin käytävään, herää kysymys, mitä kaikki tämä tarkoittaa. Itään kulkevia reittejä, välittämättä, mihin se johtaa?

Vain poliittiset ratkaisut ovat mahdollisia – asevalvonta, aseriisunta, vetäytyminen.

On huomionarvoista, että keskusteluissa "Suwalkin käytävästä" Itämeri ja läntiset laivastot tuskin esiintyvät. Hiljaisesti oletetaan, etteivät ne pysty tarjoamaan merkittävää tukea sotilasoperaatioihin, kuten Normandiassa.

5. Poliittiset vaihtoehdot

5.1. Vetäytyminen – asevalvonta – tarkastuksia

Itämeren itäosan ja siihen rajoittuvien alueiden nykytilanne on paitsi epätydyttävä, myös äärimmäisen vaarallinen. Näyttää kuitenkin siltä, että politiikka ei enää toimi tällä maantieteellisellä alueella. En ole tietoinen mistään poliittisista keskusteluista tästä aiheesta¹. Tehdään se mitä sotilasjohto suunnittelee, politiikka ei ohjaa armeijaa vaan seuraa sitä². Yleisö ei huomaa mitään. Toisaalta voidaan todeta:

Katsaus kylmään sotaan osoittaa, että on olemassa toinen tapa. Nykypäivään verrattuna tämä aika näyttää olevan poliittisen mielikuvituksen aarreaitta. Demilitarisoidut vyöhykkeet, yhteinen turvallisuus, muutos lähestymisen kautta: avainsanat tunnetaan hyvin, samoin kuin niiden päähenkilöt. Joskus rauhan- ja tulevaisuudentutkijat ryntäsivät eteenpäin, joskus diplomaatit ja huippupoliitikot sekä toisinaan sotilashenkilöt. Saksassa, Ruotsissa, Itävallassa ja lopulta myös Neuvostoliitossa Willy Brandt, Olof Palme, Bruno Kreisky ja Michail Gorbatschow lujittivat sekä yksinkertaisen että merkityksellisen dogmin: Reaalipoliittikkaa harjoittavat he, jotka eivät alistu aikansa tosiasioille, vaan

¹ Esimerkiksi asiakirja lokakuusta 2018 „DIALOG – VERTRAUEN – SICHERHEIT – Voraussetzungen und Impulse für eine zeitgemäße sozialdemokratische Entspannungspolitik – Positionen der SPD-Bundesfraktion“ – huolimatta lausunnoista, jotka ovat pohjimmiltaan tervetulleita – ei käsittele tätä teemaa. „Vaikka geostrateginen tilanne on muuttunut täysin viime vuosisadan seitsemän- ja kahdeksankymmentälukuun verrattuna, sosiaalidemokraattiset peruseriaatteet idänpolitiikan suhteen, eurooppalaisen rauhanpolitiikan saavuttamiseksi „pienien askeleiden politiikalla“ pysyvät edelleen ajankohtaisina. Tähän kuuluu myös, huolimatta perustavanlaatuisista mielipide-eroista, että tulee pyrkiä mahdollisimman laajaan yhteistyöhön perustuvaan konfliktin ratkaisemiseen sekä aina yhdistää riittävän puolustuskyvyn takaaminen pyrkimykseen asevalvontaan ja sotilaallisen luottamuksen rakentamiseen. Tarkoituksena on päästä toimiviin kompromisseihin perustavanlaatuisissa kysymyksissä erilaisista näkemyksistä huolimatta.“ Itämeren itäisen alueen ja Baltian maiden alueiden tulisi antaa riittävä syy konkretisoida tätä sosiaalidemokraattista politiikkaa. Mitään ei ole tämän jälkeen tapahtunut.

² ”Vuosien ajan riidellään, erityisesti Saksassa, ulkopoliittisesta vastuusta ja lähinnä aina samasta kysymyksestä: Onko syytä korottaa asevarustelumenoja yhdellä, puolellatoista vai kahdella prosentilla. Tai kenelle saa toimittaa panssarivaunuja, automaattiasseita ja sukellusveneitä ja kenelle ei. Tai miten uudistaa Natoa, jos Yhdysvallat ei enää toimi luotettavana kumppanina. Rauhan luominen aseita lisäämällä on nykypäivän neuvo: ’Tehkää tietä realismille’. On varusteltava, jos sitä ei tehdä, lasku tulee ennemmin tai myöhemmin. Jos taas toisaalta mainitaan diplomaattinen ’soft power’, se tapahtuu häpeällisen matalalla profiililla – ikään kuin olisit astumassa ikuisten idealistien leikkikentälle, jotka olivat ikuisesti eilen. „ - (Greiner / Rother 2019)

pikemminkin tarkastelevat oletettavan vaihtoehtottomuuden murtumakohtia, ja jotka eivät näe epäonnistumisen riskiä uhkana vaan haasteena. Ilman heidän osallistumistaan, mukaan lukien heidän luomansa inspiraatio lukuisille seuraajille, kylmä sota olisi todennäköisesti sujunut eri tavalla ja päättynyt vähemmän lempeästi. ....

Kylmän sodan älyllisestä todistuskammiosta löytyy ennen kaikkea kaksi erittäin ajankohtaista avainsanaa, joita kannattaa harkita: "yhteinen turvallisuus" ja "jatkuva diplomaattinen keskustelu".

Ruotsin pääministeri Olof Palmen ja hänen johtamansa "riippumattoman aseistariisunta- ja turvallisuuskomission" aloitteesta turvallisuuspoliittinen keskustelu alkoi liikkua 1980-luvun alussa. Erityisesti aloitettiin varovainen poikkeaminen Naton katekismuksesta, nimittäin dogmasta, että vakaus voidaan saavuttaa vain yhdistämällä poliittinen liennytyks ja sotilaalliset pelotteet. Palme vastasi tähän monta kertaa todeksi vahvistetulla historiallisella tosiasialla: Asevarustelu on pysyvä epävakauden lähde, se heikentää diplomaattien työtä, koska se perustuu epäluottamukseen ja kylvää vielä enemmän epäluottamusta.

Tämä tarkoittaa toisinpäin käännettynä, että luottamus syntyy vain, jos konfliktien diplomaattiselle ratkaisulle asetetaan korkeampi prioriteetti kuin investoinneille armeijaan – siis jos turvallisuus ymmärretään ensisijaisesti poliittisena ongelmana. ...

Pelkästään se on hyvä syy ottaa uudelleen käyttöön Olof Palmen impulssi, huolimatta siitä, että kukaan ei ole vielä antanut vakuuttavampaa vastausta kysymykseen siitä, miten politiikan tulisi päästä siilin roolista kilpailussa aseteknologian kanssa.

Luottamuksen rakentaminen vaatii kestävän perustan, varsinkin huonon sään aikoina. Huippukokoukset ja muut valtioiden ja hallitusten päämiesten väliset kontaktit ovat, joskin epäilemättä välttämättömiä, vain vaatimaton panos – koska symboliikka on usein tärkeämpää kuin sisältö tai koska agenda muuttuu yhtä usein kuin johtohenkilöt. Todellinen haaste on vakauttaa vuoropuhelu ja vakiinnuttaa se riippumatta päivittäisen toiminnan saneluista.

(Greiner / Rother 2019)

Emme vain ole tällä hetkellä kilometrien päässä tällaisesta politiikasta, sitä ei löydy edes politiikan laita-alueilta eikä likimain tieteestä ja journalismistakaan. Vaikuttaa siltä että myös rauhanliike on täysin kadottanut tällaiset näkökulmat; se uupuu puolustuksessaan asevarustelua vastaan, vaihtoehdot puuttuvat.

Lännen ja Venäjän armeijat eivät ensinnäkään tee mitään yhteistyötä vaarallisten tilanteiden välttämiseksi. Ne voisivat esimerkiksi – minimaalisena asiana – kertoa toisilleen sotilaslennoista ja sota-alusten toiminnasta. Vielä parempi olisi alueellinen turvallisuusyhteistyö, josta ennakkoluulottomasti sovittaisiin kaikista poliittisista ristiriidoista ja mielipide-eroista huolimatta.

Ehdotuksia valtiotieteiden kentältä:

Professori Johannes Varwick ja kenraali a.D. Reiner Schwalb

Uuden alun aikaansaamiseksi

Tarvitsemme turvallisuuspoliittisesti kaksitahoisen lähestymistavan.

Olisi harkittava korkean tason valtioiden päämiesten ja hallitusten suojelemaa konferenssia ETYJ:in puitteissa, jossa eri muodoissa ja tasoilla keskusteltaisiin tavoitteesta elvyttää Euroopan turvallisuusarkkitehtuuri ilman ennakkoehtoja ja joka tietoisesti käsittelee teemoja erikseen, mutta samalla säilyttäisi kokonaiskuvan mielessään. Konferenssin kestäessä – ja tälle tulisi realistisesti asettaa vähintään kahden vuoden ajanjakso – olisi sovittava täydellisestä keskinäisestä avoimuudesta ainakin mitä tulee sotaharjoituksiin ja olisi elvytettävä asi-antuntijavuoropuhelua sotilaallisella tasolla riskien minimoimiseksi.

(Varwick / Schwalb 2019)

Wolfgang Zellner (ISFH Hampurin yliopisto):

EU:n/Naton ja Venäjän välillä ei käydä enää merkityksellistä strategista vuoropuhelua, vaikka Nato– Venäjä-neuvosto toisinaan kokoontuu suurlähettilästasolla. ...

Pragmaattisen yhteistyön strategia näyttää olevan lupaavin. Se yrittää käytännön yhteistyöllä de-eskaloida ja vakauttaa turvallisuustilannetta yhteisillä kiinnostuksen kohteilla.

(Zellner 2019)

Eversti el. Wolfgang Richter:

Naton ja Venäjän intressissä pitäisi kuitenkin olla jännitteiden purkaminen Baltian alueella. Tätä tarkoitusta varten osa-alueellinen vakausjärjestelmä, joka perustuu jatkuviin poliittisiin hillintäjulistuksiin ja todistetusti toimiviin asevalvonnan ydinosiin, olisi varteenotettava. ...

Mustanmeren alueen tilanteeseen verrattuna Itämeren alueella ei kuitenkaan ole kyse alueellisten konfliktien ratkaisemisesta. Pikemminkin molemminpuolisia uhkakäsityksiä ruokitaan toisen osapuolen sotilaallisella toiminnalla. ... Itämeren alueen osa-alueellisen

vakausjärjestelmän tarkoituksena olisi rajoittaa sotilaallisia mahdollisuuksia yllätyshyökkäykseen ja täysimittaisen joukkojen keskittämisen jälkeiseen laajamittaiseen aggressioon sekä tehdä sotilaallinen toiminta ennakoitavaksi.

Itämeren alueen vakausjärjestelmä voisi siis perustua näihin julistuksiin heikentämättä vallitsevaa tilannetta. Tätä varten on toteutettava kaksi vaihetta: Ensinnäkin olisi annettava yhteiset tai sovitut rinnakkaiset julistukset, jotta molemmat osapuolet tuntevat olevansa sitoutuneita pidättäytymisvelvoitteeseen.

Toiseksi olisi välttämätöntä sopia sallitusta määrästä "huomattavia taistelujoukkoja".

Osa-alueellinen asevalvontajärjestelmä ei saa eristää Baltian maita ja Puolaa

poliittisesti, ja yhteys sotilasliiton puolustukseen on säilytettävä. Tästä syystä on määriteltävä laajempi käyttöalue, joka kattaa paitsi mahdolliset Venäjän toiminta-alueet myös muut sotilasliiton valtiot. ... Lisäksi osa-alueellisen järjestelmän on myös ylläpidettävä ETYJ:n poliittisen kehyksen konteksti, sillä järjestö vastaa turvallisuusyhteistyöstä ja asevalvonnasta Euroopassa.
(Richter 2019)

On luotava alue, jossa molemmat osapuolet liennyttävät sotilaallisesti ja poliittisesti. Yleisesti ottaen on vaikea sanoa, mitkä alueet olisivat kyseessä. Ehkä alueen pitäisi olla ellipsinmuotoinen, painopisteenä Kaliningrad ja Pietari, ja kattaa itäisen Itämeren, Baltian maat sekä osia Venäjää ja Valko-Venäjää. Tälle alueelle on luotava säännöt,

- jotka sääntelevät erityisesti sotilaslentokoneiden ja sotalaivojen käyttäytymistä tällä vyöhykkeellä, jotta välikohtauksia ei sattuisi
- jotka asettavat enimmäisrajat, myös tiettyjen asejärjestelmien ja asevoimien kiellot, joiden päämääränä on hyökkäyskyvyttömyyden aikaansaaminen
- jotka mahdollistavat molemminpuoliset tarkastukset liittyen tämän alueen kaikkiin sotilaallisiin laitoksiin, joukkoihin ja harjoituksiin.

Wolfgang Richter on täsmentänyt näitä ehdotuksia. NDR-sarjassa (Norddeutscher Rundfunk) koskien taisteluvoimia ja strategioita (Streitkräfte und Strategien) raportoidaan niistä, valitettavasti ilmoittamatta tarkkaa lähdettä.

Richter ehdottaa Venäjän ja Nato-maiden ulkorajoilla olevien sotilaallisten potentiaalien rajoittamista 300– 600 kilometriä syvällä raja-alueella. Toisella puolella tähän vyöhykkeeseen kuuluvat Baltian maat, Puola ja Saksan uudet osavaltiot. Toisella puolella sisältyvät Valko-Venäjä, Kaliningrad ja Venäjän sotilaspiirit Pihkova ja Pietari, jotka rajoittuvat Baltian maihin.

Eryityisesti yllätyshyökkäykseen soveltuvia asejärjestelmiä on rajoitettava tällä alueella: panssarivaunut, panssaroidut ajoneuvot, tykistö, taistelulentokoneet ja taisteluhelikopterit. ...

"Tarkoituksena on sisällyttää tähän osa-alueelliseen rajoitusjärjestelmään ilma- puolustusjärjestelmät, joilla on laaja kantama ja jotka voivat maalittaa suuren määrän lentokohteita samanaikaisesti." Richter pitää erityisen tärkeänä, että Nato ja Venäjä sopivat lopulta määritelmästä, miten "merkittävät taisteluvoimat" on ymmärrettävä ...

Wolfgang Richter ehdottaa, että 300– 600 kilometrin ydinalueella myös molempien osapuolten sotaharjoitusten määrää ja kokoa tulisi rajoittaa. ...

300–600 kilometrin rajausydinvyöhykkeen lisäksi Wolfgang Richterin ehdotuksen toinen osa käsittää ns. "läpinäkyvyysalueen". Tällä huomattavasti suuremmalla alueella olisi sovittava kattavista tiedottamisvelvoitteista ja tarkastusmahdollisuuksista asejärjestelmille, jotka voivat vaikuttaa ydinalueeseen ulkopuo-

lelta – esimerkiksi meri- ja ilmavoimat, mutta myös pitkän kantaman ohjukset ja risteilyohjukset.
(NDR-Info 2019: 13f)

5.2. Rauhanliikkeen tehtävät/päämäärät

Ensinnäkin rauhanliikkeen on tajuttava, miten vaarallinen Itämeren tilanne on. Toiseksi sillä on parhaimmassa tapauksessa ollut sivurooli keskusteluissa, useimmiten se on täysin laiminlyöty. Kuitenkin tämä voisi konfliktitilanteessa olla se alue, jolla välikohtaukset hyvin nopeasti kasvavat massiivisiksi aseellisiksi konflikteiksi, joissa molemmat osapuolet käyttävät kaikkea mitä heillä on. Sitten konfliktia ei ole enää rajoitettavissa tälle alueelle.

Siksi tällä alueella on oltava vahvempi rooli rauhanliikkeen argumentaatiossa ja kampanjoissa. Se on nostettava yleiseen tietoisuuteen, kunnes kansalaiset tulevat tietoisiksi tämän alueen ongelmista ja vaativat alueen sotilaallista liennytyä ja sääntelyä. "Itämeri, rauhan meri" voisi olla yhteinen nimittäjä, mutta olennaista on koko itäisen Itämeren alueen, Baltian maiden ja Kaliningradin aseistariisunta/demilitarisointi.

Rauhanliike ei kuitenkaan voi muotoilla eikä ehdottaa tällaisen vyöhykkeen tarkkaa määritelmää ja sen sääntöjä.

Se olisi hallitusten sekä niiden turvallisuuspoliittisten ja sotatoiminnan asiantuntijoidensa asia. Rauhanliikkeen on keskityttävä muotoilemaan päättäjille poliittisia vaatimuksia, joiden tavoitteena on liennytyä vyöhykkeen aikaansaaminen Itämerellä ja Baltian maissa sekä näihin rajoittuvilla Suomen, Puolan, Saksan, Venäjän ja Valko-Venäjän alueilla.

Saksan armeijan, Bundeswehrin, yksiköiden – armeija, laivasto, ilmavoimat – vähimmäisvaatimukset tällä alueella olisivat:

1. Joukkoja ei lisätä enää.
2. Niiden on toimittava avoimesti sekä raportoitava kaikista liikkeistään mahdolliselle vastapuolelle.
3. Ne kutsuvat venäläisiä ja valkovenäläisiä tarkkailijoita sotalaitoksiinsa, manöövereihinsä ja harjoituksiinsa sekä tulevat itse kutsutuksi ja ottavat kutsut vastaan.

Tavoitteena on joukkojen etäännyttäminen toisistaan. Tietysti voidaan kuvitella pidemmälle ja syvemmälle meneviä toimenpiteitä. Mutta tämä toimisi alkuna.

6. Lähdeluettelo

- Allport, Rowan:** FIRE AND ICE – A New Maritime Strategy for NATO’s Northern Flank, Human Security Centre, 2018 London, UK, <http://www.hscentre.org/europe/hsc-launches-report-on-natos-northern-flank-maritime-strategy>, www.hscentre.org/wp-content/uploads/2018/11/Fire-and-Ice-A-New-Maritime-Strategy-for-NATOs-Northern-Flank.pdf
- Behling, Frank (1):** 10.000 russische Soldaten auf der Ostsee, Kieler Nachrichten 08.08.2019, <https://www.kn-online.de/Nachrichten/Schleswig-Holstein/Manoevrevor-Fehmarn-10.000-russische-Soldaten-in-der-Ostsee>
- Behling, Frank (2):** Briten kommen mit Armada in die Ostsee, 05.04.2019, <https://www.kn-online.de/Nachrichten/Schleswig-Holstein/Britische-Marine-kuendigt-grosse-Seema-noever-in-der-Ostsee-an>
- Bock, Christian:** Kommentar Brillenwechsel, in MarineForum 2019/6
- Boger, Christina:** Värnkraft 2021-2025 – Neuausrichtung des schwedischen Militärs, 06.11.2019, <http://www.imi-online.de/2019/11/06/vaernkraft-2021-2025/>
- Brauß, Heinrich / Krause, Joachim:** Was will Russland mit den vielen Mittelstreckenwaffen? In: SIRIUS 2019; 3(2): 161, <https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/sirius.2019.3.issue-2/sirius-2019-2005/sirius-2019-2005.pdf>.
- Brinkmann, Rainer:** Wenn ich die See seh, versteh ich das Meer mehr? Strategisches Denken und die Ostsee, in MarineForum 2019/6
- Bundeswehr:** Einsatzflottille 1, <https://www.bundeswehr.de/de/organisation/marine/organisation/einsatzflottille-1>
- Bundeszentrale für politische Bildung:** Zwei-plus-Vier-Vertrag über die abschließende Regelung in Bezug auf Deutschland, 12.09.1990, <http://www.bpb.de/nachschlagen/gesetze/zwei-plus-vier-vertrag/44117/artikel-5>
- Burr, William:** SAC Nuclear Planning for 1959, <https://nsarchive2.gwu.edu/nukevault/ebb538-Cold-War-Nuclear-Target-List-Declassified-First-Ever/>
- Colby, Elbridge:** If You Want Peace, Prepare for Nuclear War – A Strategy for the New Great-Power Rivalry, Foreign Affairs, November/December 2018. <https://www.fo>
- Corporal Frisk:** The True Face of the Baltic Fleet, <https://corporalrisk.com/2019/10/12/the-true-face-of-the-baltic-fleet/>

- Dalsjö, Robert / Berglund, Christoffer / Jonsson, Michael:** Bursting the Bubble – Russian A2/AD in the Baltic Sea Region: Capabilities, Countermeasures, and Implications, Swedish Defence Research Agency, 2019, <https://www.foi.se/rest-api/report/FOI-R--4651--SE>
- Dewitz, Christian:** BALTOPS2019 - Rückkehr der „Second Fleet“ nach Europa, 14.06.2019, <http://www.bundeswehr-journal.de/2019/baltops-2019-rueckkehr-der-second-fleet-nach-europa/>
- Die Welt:** USA planen militärische Großübung mit 37.000 Soldaten in Europa, 07.10.2019, <https://www.welt.de/politik/ausland/article201497034/Defender-2020-USA-planen-militaerische-Grossuebung-mit-37-000-Soldaten-in-Europa.html>
- Etzold, Tobias / Steinicke, Stefan:** Regionale Sicherheit und Zusammenarbeit in der Arktis- und Ostseeregion, SWP-Aktuell, 2015: 1, https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/aktuell/2015A74_etz_ste.pdf
- Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security between NATO and the Russian Federation,** https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_25468.htm
- Freedberg J. Jr., Sydney:** Target, Kaliningrad: Air Force Puts Putin On Notice, September 17, 2019, <https://breakingdefense.com/2019/09/target-kaliningrad-eucom-puts-putin-on-notice/>
- Gerhartz, Ingo:** Konsequenz multinational, Behörden Spiegel, 22.11.2019, <https://www.behoerden-spiegel.de/2019/11/22/konsequenz-multinational/>
- GlobalSecurity.org:** Suwalki-Gap, <https://www.globalsecurity.org/military/world/europe/suwalki-gap.htm>
- Greiner, Bernd / Rother, Bernd:** Mehr Vergangenheit wagen, Blätter für deutsche und internationale Politik, 11/2019, <https://www.blaetter.de/archiv/jahrgaenge/2019/november/mehr-vergangenheit-wagen>
- Grundakte über Gegenseitige Beziehungen, Zusammenarbeit und Sicherheit zwischen der Nordatlantikvertrags-Organisation und der Russischen Föderation 1997,** https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_25468.htm?selectedLocale=de
- Hodges, Ben LTG (Ret.) / Bugajski, Janusz / Doran, Peter B.:** Securing the Suwałki Corridor – Strategy, Statecraft, Deterrence, and Defense, Center for European Policy Analysis, www.cepa.org, July 2018, https://docs.wixstatic.com/ugd/644196_e63598001eb54f8387b10bc0b30c5873.pdf
- Kieler Nachrichten:** Flotte wird um 30 Prozent wachsen, 13.01.2019, <https://www.knonline.de/Nachrichten/Schleswig-Holstein/Neue-Schiffe-fuer-die-Deutsche-Marine>

- Krökel, Ulrich:** Angst vor dem großen Nachbarn: Lukaschenkos Furcht vor Putin wächst, FR 19.11.2019, <https://www.fr.de/politik/weissrussland-alexander-lukaschenkosfurcht-wladimir-putin-waechst-13230009.html>
- Krüger, Arne Björn:** Von der Denkfabrik zur Relaisstation an der Ostsee – ein neues Arbeitsfeld für das Kieler COE CSW, MarineForum 2019/6
- Lauterbach, Reinhard:** Kampf um die Ostsee. Gefährliche Eskalation im Baltikum, 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=4b5gC6fZuYs>
- Lauterbach, Reinhard:** Osterweiterung der NATO – Der Beitritt der baltischen Staaten zur Allianz führte zur Militarisierung der Region, 21.08.2019, <https://www.jungewelt.de/artikel/361191.baltikstaaten-als-nato-1%C3%A4nder-osterweiterung-der-nato.html>
- Major, Claudia:** Die Rolle der Nato für Europas Verteidigung – Stand und Optionen zur Weiterentwicklung aus deutscher Perspektive, SWP-Studie 2019/S 25, November 2019, <https://www.swp-berlin.org/publikation/die-rolle-der-nato-fuer-europas-verteidigung>
- Mattern, Jens:** Finnland und Schweden - das Ende der Neutralität? 05.05.2016, <https://www.heise.de/tp/features/Finnland-und-Schweden-Das-Ende-der-Neutralita-et-3211193.html>
- Moniz, Ernest J / Nunn Sam:** The Return of Doomsday – The New Nuclear Arms Race—and How Washington and Moscow Can Stop It, in: Foreign Affairs, September/October 2019; <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/2019-08-06/return-doomsday>
- Mühlbauer, Peter:** Defender 2020 - Manöver als Infrastruktur-Stresstest, 08.10.2019 <https://www.heise.de/tp/features/Defender-2020-Manoever-als-Infrastruktur-Stresstest-4549081.html>
- Nato:** Gipfelerklärung von Warschau – Treffen des Nordatlantikrats auf Ebene der Staats- und Regierungschefs in Warschau, Warschau, 8. und 9. Juli 2016, <https://nato.diplo.de/blob/2203104/4026ac9587ebb387bd578a9b74fd91f2/erkl%C3%A4rung-derstaats--und-regierungschefs-2016-warschau-data.pdf>
- Nato:** Relations with Sweden, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_52535.htm
- Nato:** Warsaw Summit Communiqué – Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw 8-9 July 2016, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm
- NDR-Info:** „Streitkräfte und Strategien“, 02.11.2019, https://www.ndr.de/nachrichten/info/sendungen/streitkraefte_und_strategien/streitkraeftesendemanuskript754.pdf

- Osborn, Andrew / Balmforth, Tom:** Kremlin accuses U.S. of stoking tensions by flying bombers near its borders, 21.03.2019, <https://www.reuters.com/article/us-russia-usa-military-kremlin/kremlin-accuses-us-of-stoking-tensions-by-flying-bombers-near-its-borders-idUSKCN1R213O>
- Pawlak, Jan / Bruns, Sebastian:** Die Ostsee ist nicht Las Vegas - das Mare Balticum im sicherheitspolitischen Kontext, MarinForum 2019/6
- Presse- und Informationszentrum Marine:** „Nasse Flanke Ostsee“ - Marine startet Übung „Northern Coasts“, <https://www.presseportal.de/pm/67428/4361434>
- Richter, Wolfgang:** Erneuerung der konventionellen Rüstungskontrolle in Europa – vom Gleichgewicht der Blöcke zur regionalen Stabilität in der Krise, SWP-Studie 2019/S, 17.07.2019, <https://www.swp-berlin.org/publikation/erneuerung-der-konventionellen-ruestungskontrolle-in-europa/#hd-d61458e2922>
- Röhrlich, Dagmar:** Studie berechnet weltweite Folgen eines regionalen Atomkriegs – am Beispiel Indien und Pakistan, 10.10.2019, https://www.deutschlandfunk.de/am-beispiel-indien-und-pakistan-studie-berechnet-weltweite.676.de.html?dram:article_id=460717
- Royal Navy:** Baltic Protector, <https://www.royalnavy.mod.uk/balticprotector>.
- Rüesch, Andreas:** Ein Amerikaner im russischen Vorhof - Trumps Sicherheitsberater streckt die Fühler nach Osten aus, NZZ, 30.08.2019, <https://www.nzz.ch/meinung/john-bolton-ueberraschungsbesuch-in-weissrussland-ld.1505233>;
- Saldziunas, Vaidas:** Tweet 23. 10. 2019, https://twitter.com/V_Saldziunas/status/1187021494477557760
- Semaskas, Darius:** Tweet 09.02.2020, <https://twitter.com/DariusSemaska/status/1226616957706948609>
- Shlapak, David A. / Johnson, Michael W.:** Reinforcing Deterrence on NATO's Eastern flank – Wargaming the Defense of the Baltics, 2016, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/research_reports/RR1200/RR1253/RAND_RR1253.pdf
- Siebold, Sabine:** Militärs ringen um die Ostsee - Der Hotspot vor Deutschlands Haustür, Reuters, 06.09.2018, <https://de.reuters.com/article/deutschland-ostsee-marineid-DEKCN1LM14N>
- Sokov, Nikolai:** How NATO Could Solve the Suwalki Gap Challenge, 01.05.2019, <https://nationalinterest.org/feature/how-nato-could-solve-suwalki-gap-challenge-55347>

- SPD-Bundestagsfraktion:** DIALOG – VERTRAUEN – SICHERHEIT – Voraussetzungen und Impulse für eine zeitgemäße sozialdemokratische Entspannungspolitik“, Oktober 2018, https://www.spdfraktion.de/system/files/documents/web-pos-1-18-entspannungspolitik_0.pdf
- Spiegel-Online:** Chinesische Kriegsschiffe auf dem Weg in die Ostsee, 17.07.2017, <https://www.spiegel.de/politik/ausland/manoever-von-china-und-russland-kriegsschiffe-auf-dem-weg-in-die-ostsee-a-1158387.html>
- Sputnik-News (1):** Su-27-Jets verjagen Nato-F-18 vom Flugzeug russischen Verteidigungsministers – Video, 13.08.2019, <https://de.sputniknews.com/politik/20190813325604480-su-27-jets-nato-f-18-flugzeug-verteidigungsminister-video/>
- Sputnik-News (2):** US-Luftwaffe - „Haben Plan für Zerstörung von Luftabwehr in Kaliningrad“, 20.09.2019, <https://de.sputniknews.com/politik/20190920325752555-usahaben-plan-fuer-zerstoerung-von-luftabwehr-in-kaliningrad/>
- Sputnik-News (3):** Russian MoD - US Air Force Commander’s Naive Belief in ‘Conquering’ Kaliningrad is Concerning, <https://sputniknews.com/russia/201909201076848415-kaliningrad-is-protected-after-reports-of-pentagon-breach-of-regions-defence/>
- Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP) / German Marshall Fund of the United States (GMF):** Neue Macht - Neue Verantwortung – Elemente einer deutschen Außen- und Sicherheitspolitik für eine Welt im Umbruch, 2013, https://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/projekt_papiere/DeutAussenSicherhpol_SWP_GMF_2013.pdf
- Stockfisch, Dieter:** Update der Allied Maritime Strategy - Kiel International Seapower Symposium 2019, in MarineForum 9/19
- Stöhs, Jeremy / Pawlak, Julian:** Strategische Herausforderungen und Handlungsoptionen westlicher Politik im nördlichen Atlantik, S. 249, <https://www.degruyter.com/view/j/sirius.2019.3.issue-3/sirius-2019-3003/sirius-2019-3003.xml>
- Szymański, Piotr:** The northern tandem - The Swedish-Finnish defence cooperation, Centre for Eastern Studies (OSW) ul. Koszykowa 6a, 00-564 Warszawa 20.03.2019, <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentry/2019-03-20/northerntandem-swedish-finnish-defence-cooperation>
- The Guardian:** US staged ‘limited’ nuclear battle against Russia in war game, <https://www.theguardian.com/world/2020/feb/24/limited-nuclear-war-game-us-russia>
- The Guardian:** WikiLeaks cables reveal secret Nato plans to defend Baltics from Russia, <https://www.theguardian.com/world/2010/dec/06/wikileaks-cables-nato-russia-baltics> – Ein Hinweis von Merle Weber - IMI

Treaty on the Final Settlement with Respect to Germany, September 12, 1990
<https://usa.usembassy.de/etexts/2plusfour8994e.htm>

Trevithick, Joseph: NATO Members Train to Nuke a „Fictional“ Enemy After Major Russian Drills, 17.10.2017, <https://www.thedrive.com/the-war-zone/15211/natomembers-train-to-nuke-a-fictional-enemy-after-major-russian-drills>

UAWIRE: Lukaschenko - NATO will not allow Russia to violate Belarus's sovereignty, <http://uawire.org/lukashenko-nato-will-not-allow-russia-to-violate-belarus-s-sovereignty?fbclid=IwAR1d3aY-DSJSWgEoY3ZBLqW1KQAJhRZtFjm190iHY8iUPNb9PxU6U2fE8I>

Varwick, Johannes / Schwalb, Reiner: Doppelter Ansatz für die Deeskalation, 02.04.2019, <https://www.cicero.de/aussenpolitik/russland-westen-deeskalation-natoukraine>

Varwick, Johannes: NATO in (Un-)Ordnung – Wie transatlantische Sicherheit neu verhandelt wird, Bundeszentrale für politische Bildung, Bd. 10085, 2017

Vertrag über die abschließende Regelung in Bezug auf Deutschland, 12. September 1990: https://www.1000dokumente.de/pdf/dok_0046_zwe_de.pdf Vreij, Hans de: Tweet 23. 10. 2019, <https://twitter.com/hdevreij/status/1187017219114504194>

Vreij, Hans de: Tweet 23. Okt. 2019, <https://twitter.com/hdevreij/status/1187017219114504194>

Weber, Merle: Die Militarisierung der Ostsee - Die NATO und das Marinekommando in Rostock, IMI-Analyse 2019/33, <http://www.imi-online.de/2019/10/18/die-militarisierung-der-ostsee/>

Wiegold, Thomas: ExerciseWatch - Russische Marine vor der Kieler Bucht, 08.08.2019 <https://augengeradeaus.net/2019/08/exercisewatch-russische-marine-vor-der-kieler-bucht/>

Wikipedia – Atlantic Resolve: https://de.wikipedia.org/wiki/Operation_Atantic_Reslove

Wikipedia – Baltic Air Policing: https://en.wikipedia.org/wiki/Baltic_Air_Policing

Wikipedia – Baltops: <https://de.wikipedia.org/wiki/BALTOPS>

Wikipedia – Bock: [https://de.wikipedia.org/wiki/Christian_Bock_\(Admiral\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Christian_Bock_(Admiral))

Wikipedia – Brinkmann: [https://de.wikipedia.org/wiki/Rainer_Brinkmann_\(Admiral\)](https://de.wikipedia.org/wiki/Rainer_Brinkmann_(Admiral))

Wikipedia – Bundesmarine: <https://de.wikipedia.org/wiki/Bundesmarine>

Wikipedia – Greiner: https://de.wikipedia.org/wiki/Bernd_Greiner

Wikipedia – Hodges: https://de.wikipedia.org/wiki/Frederick_B._Hodges

Wikipedia – Joint: https://de.wikipedia.org/wiki/Joint_Expeditionary_Force Wikipedia –
Air Policing: https://de.wikipedia.org/wiki/Air_Policing_Baltikum

Wikipedia – Lücke von Suwalki: <https://de.wikipedia.org/wiki/Suwalki-L%C3%BCcke>

Wikipedia – Operative Führung: https://de.wikipedia.org/wiki/Multinationales_Kommando_Operative_F%C3%BChrung

Winkler, Achim: COE CSW – 10 Jahre – 10 Nationen – eine Erfolgsgeschichte, 2018,
https://www.dmkn.de/wp-content/uploads/2018/11/20180808_COE-CSW_10-Jahre_DEU_Fachartikel.pdf

Zellner, Wolfgang: Die EU als Lebensversicherung - globale Aufrüstung und die Selbstbehauptung Europas, Blätter für deutsche und internationale Politik, Mai 2019,
<https://www.blaetter.de/archiv/jahrgaenge/2019/mai/die-eu-als-lebensversicherung>

Kuvia

Stiftung Wissenschaft und Politik, <https://www.swp-berlin.org/publikation/erneuerungder-konventionellen-ruestungskontrolle-in-europa/#hd-d61458e2922>

Presse- und Informationszentrum Marine, Marineportal, <https://www.presseportal.de/pm/67428/4361434>